

תוכן העניינים

48.....	موسى حلف – بطاقات	4.....	דבר העורך - משה יצחקי
50.....	מוסא חילף - פתקים (שירה)	7.....	מורן עמית - קרבים אלי (שירה)
52.....	ציפי רפפורט - בין שני עולמות (שירה)	8.....	מורן עמית - מה נשאר לנו (שירה)
53.....	ציפי רפפורט - תשכחי מזה (שירה)	10.....	גלעד אופיר - עבודות חדשות (אמנות)
54.....	אחי ויגר - בגליל (רשימות)	12.....	ליאור דגן - מר דרולומוגוגו נראה מטושטש (סיפורת)
57.....	חן שפירא - ללא כותרת (אמנות)	17.....	יהודה יציב - מתוך סדרת התאומים (אמנות)
58.....	חן שפירא - בור סיד (אמנות)	18.....	הורית הרמן פלד - צמתי ביקורת, 2001 Check Point, אינטרנט (אמנות)
60.....	אלי שמיר - שור מת בנוף (אמנות)	19.....	דורית רינגרט - העברה (אמנות)
61.....	נירית רייכל - תבור (שירה)	20.....	דורית רינגרט - רקדנית (אמנות)
62.....	ביני תלמי - מדרש על אבן (מדרש)	21.....	فتحي فوراني – سقوط ليزا
64.....	תום פחימה - התעוררות (סיפורת)	22.....	ليزا وحقيية السفر – سقوط ليزا
69.....	יהודה יציב - 1999 (אמנות)	23.....	נפילתה של ליוזה - פתחי פוראני (שירה)
70.....	مفيد صيداوي – قلم يكتب سلاما	24.....	ליוזה אני ומזוודת־הנסיעה - פתחי פוראני (שירה)
71.....	עפרון - אבן אל-אלחטאף (מופיד סידאוי)	25.....	מעין ש. לבון - אוטופורטרט (שירה)
72.....	עלי אלון - שני "קטעים" חינוכיים (מדרש)	27.....	מורן עמית - תמונות (שירה)
75.....	משה יצחקי - רטרופסקטיבה (שירה)	28.....	כרמית בועז - ללא כותרת (אמנות)
76.....	משה יצחקי - חבל קוסובו (שירה)	29.....	עפר בית־הלחמי - זמן 34 (שירה)
77.....	עידית לבבי גבאי - שני פסים (אמנות)	31.....	עפר בית־הלחמי - וינה (שירה)
78.....	סלאם דיאב - ללא כותרת (אמנות)	32.....	ורדה גיל - "תל אביב=מדיטציה"?! (סיפורת)
79.....	רוית שוסטר - חג המשק (פרט) (אמנות)	37.....	עמי לוי - מרצפת ים (אמנות)
80.....	עידית לבבי גבאי - שתי מגבות מטבח (אמנות)	38.....	ניר ליאון - ללא כותרת (אמנות)
81.....	משה יצחקי - עולים בחומה (שירה)	40.....	ישראל רולי נתיב - מתוך דימויים מורכבים (אמנות) ...
82.....	فتحي فوراني – ناس بلا جذور	41.....	מרים דרור - המאה העשרים (שירה)
86.....	פתחי פוראני - אנשים ללא שורשים (סיפורת)	42.....	מרים דרור - ציפור בשדה (שירה)
90.....	אורה לוטן - את שואלת (שירה)	43.....	ישראל רולי נתיב - מתוך חומרים ישראלים (אמנות) ..
91.....	אחי ויגר - עזה 1991 (אמנות)	44.....	أحمد يوسف حجازي – خروبة القعدة
92.....	ליאור דגן - עולם של טטריס (סיפורת)	45.....	אחמד יוסף חג'אזי - מתחת לעץ החרוב (רשימות)
93.....	מעין ש. לבון - מעבר לאפר (שירה)	46.....	עירית אמינוף - רשימה בשני צבעים (רשימות)
94.....	המשתתפים בחוברת		

דבר העורך

"שהחיינו!"

לאחר 50 שנות חינוך, יצירה והנחלת דעת, יוצא לאור באורנים **קו נטוי**, כתב עת לספרות ואמנות, המשותף לתלמידים ולמורים.

קו נטוי, הרואה אור בשנת היובל לקהילה החינוכית והאקדמית המיוחדת שצמחה באורנים, מאיר את חגיגות שנות החמישים באור מיוחד.

חשבנו לקרוא לכתב העת בשם שיבטא את מגוון הקולות, הצבעים, הצלילים והזהויות שיש באורנים: מכללה שהיא בית למפגש בין עולמות, מפגש בין תרבויות, בין לשונות, בין בני אדם שבאים לא רק כדי להנחיל ידע או לקבל תעודה, אלא כדי לעסוק בבירור זהות, להעשיר את עולם הרוח התוכן והיצירה, ולעצב השקפת עולם חינוכית, מתוך התכוונות מתמדת למעשה החינוכי. למי שמצליח להמריא ולהתנתק לרגעים ספורים מטרדות היום-יום שלא חסרות, יתגלה עולם שנתברכנו בו ועלינו לברך ולשמור עליו: מפגש אינטימי ואכפתי בין מורים לתלמידים, מפגש בין עולם ריאליסטי להומניסטי, בין פורמלי ובלתי פורמלי, בין עולם של טבע לעולם של יצירה, מפגש בין תרבויות: יהודי, ערבי, דרוזי ובדואי, מפגש בין תלמוד למעשה, וכל אלה בכפיפה אחת ישראלית, בין כרמל וים, בין עמק זבולון לעמק יזרעאל.

בכתב העת הזה חברו מורים ותלמידים, ערבים ויהודים, יוצרים ויוצרות באמנות המילולית והוויזואלית, שיצירותיהם רואות אור פעם ראשונה, לצד כאלה שכבר פירסמו בעבר. **קו נטוי** נתברך בביטויים פואטיים ליריים, לצד ביטויי מחאה ואירוניה, שירים, רשימות וסיפורים, יצירות בשחור לבן ובצבע.

החלטנו הפעם לתת ליצירה לדבר גם בשפתה המקורית, כך שיצירות שנכתבו במקור בערבית יופיעו בגליון זה בערבית ובעברית.

אנו רואים בקו **נטוי** במה המזמינה את כל באי אורנים לפרסם מיצירותיהם, ובכך לתת למקום ביטוי תרבותי עשיר. בתקופה בה רועמת האלימות, תקופה בה מתרחבים השסעים ועולות שאלות על ייתכנותו של דו-קיום, בתקופה בה שפת השיווק, הרייטינג, הפונקציונלי, הטכנו, המידי והשטחי פולשים אל תחום הרוח, אנו מקווים שקו **נטוי** ישמש אי קטן וצנוע למפגש בין העולמות השונים שלנו, מנוף לדיאלוג בין-תחומי,

ולבניית קהילה יוצרת המפתחת שפה ייחודית עשירה בתחומי הרוח, האמנות והתרבות בחצרה של אורנים.

זה המקום להודות להנהלת אורנים, שתמכה ואפשרה להוציא לאור כתב עת מסוג זה, ליסמין, המעצבת הגרפית, ולחברי המערכת: פתחי פוראני, זהר יבין ומורן עמית (תלמידה), שתרמו מזמנם הפנוי ונרתמו בכל לב מתוך תחושת שליחות כדי ש**קו נטוי** יראה אור.

באופן מיוחד ברצוני להודות לשתיים מחברות המערכת, ליעל בן צבי שיזמה, דחפה, עודדה ונרתמה לכל משימה בכל מאודה, ולעידית לבבי גבאי, האוצרת האמנותית של כתב העת, שרגישותה, הבחנותיה, פשטות הליכותיה ונכונותה להשקיע בכל לבבה, יצרו את האקלים הנכון ללידתו של **קו נטוי**.

ברצוני להודות כמובן לאלה שנתנו מיצירותיהם, ולעודד את אלה שנתנו ולא פירסמנו משיקולי עריכה וקוצר היריעה, להמשיך ולהעשיר את **קו נטוי** בעתיד.

משה יצחקי

מורן עמית
קרבים אלי

קרבים אלי
ימים קטנים,
צרים

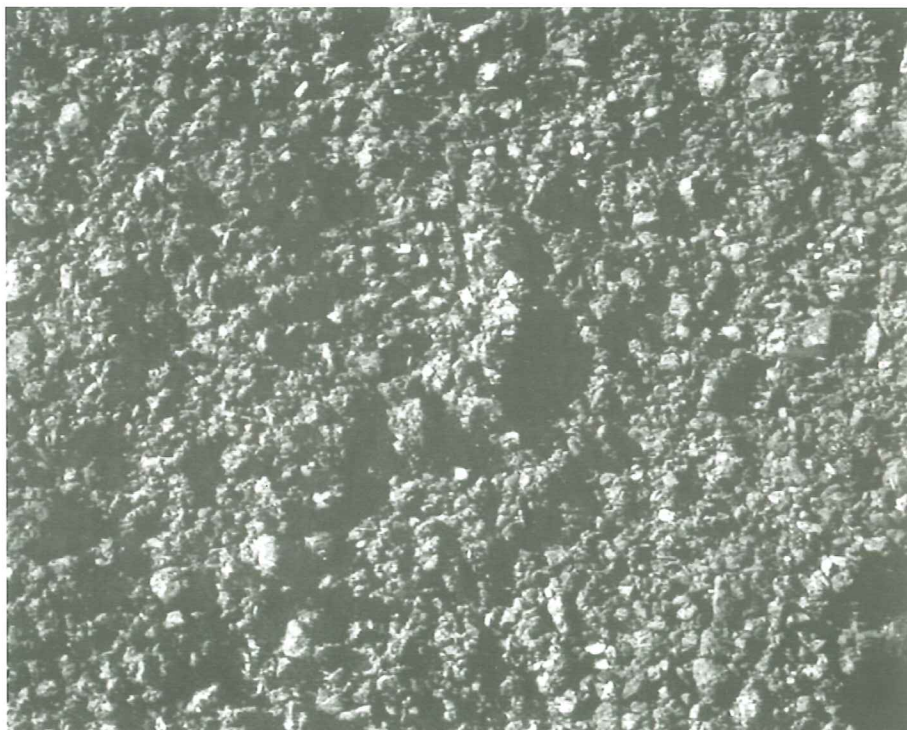
מוציאה מהתא
את הדפים -

לכו לפני,
שירים.

מורן עמית
מה נשאר לנו

מה נשאר לנו לדבר על עצמנו
והמלים כבר מאסו בנו
מבט מול פנים
לדבר על עצמנו כמו סומים.
חשבתי שתפתח לי פתח
שגם אם אהיה בגבי אליה
תציר עליו את פיקאסו
תשתגע
תשא לה נשים נוספות
ותחשב שבלילה כשלא רואים
אתה יכל לבוא אבל לא
ירח עצם פהוק ופוחח עין גדולה
מפת-היער בינינו קרחת
הקשת מתפשטת מצבעיה
כמו מחשבונות בינינו
תמיד אמרתי לה שאני שונאת
מספרים ואין לי משג
עכשו איה מתקדמים לארץ השברים המדמים שלה
ענף בננה כבר
משרתים מצליחים לעשות לה רוח
אני אלבש סרי ואבוא אליה
אבל הירח קשור כמו משקלת אל רגלי
יקח לי זמן
ובינתיים תתבדר מנשים ביבוא זול
אבישג כשכואב הראש או כשעוכרת שנה
וכוס נקטר ביד אחת
תוכל לצפות מנחשים חכליליים לקצת בדור
היין מתבשל עבורה בקדרות
כל סיב בשלמתה משנהב וכסף טהור

עור לביאה ונוצות יען בכרסאות ענק ובנברשות
ואתה שוקע ולא מדבר
הכל בטובה
רק מרגיז שמלים לא משתחוות לך
וגם אני לא מגיעה
ירח עני זורע את עצמו באדמה
והאנשים האלה שבילונות אתה מסתתר מבטנם הגדולה
מביאים לך כוכבים לשער.

ליאור דגן

מר דרולומונוגוש נראה ממושמש

היה היה איש שעבד כפקיד בחברה לניתוח טבלאות פיננסיות. יום יום היה האיש שלנו קם בשעת בוקר מוקדמת, ממחר למשרד הענק שבו היו עוד עשרות פקידים כמוהו, ומתיישב בתאו, שם היתה ממתינה לו ערימת ניירות מלאים בטבלאות פיננסיות. ולמרות שהיו שם טבלאות מכל מיני סוגים, לעין בלתי מקצועית הן נראו כולן בדיוק אותו הדבר. ממש כמו עשרות הפקידים שישבו איש איש בתאו, איש איש ליד ערימת הניירת שלו על כל טבלאותיה הפיננסיות. אבל האיש שלנו היה עובד ותיק ומנוסה וידע להבחין בין כל הטבלאות וגם, אף על פי שזה היה מעט קשה יותר, בין כל הפקידים האחרים. וכך הבחין שבתא Q-13 יושבת פקידה שנראית שונה במקצת מהאחרות. יפה? הוא לא היה בטוח בכך. אבל היא לבטח היתה שונה. האיש היה מוכרח להיות מרוכז כל-כולו בעבודה, לכן הניח לעצמו לחלום עליה רק לאחר שחזר לביתו. בחלומותיו היה מזמין אותה לדירתו ומלמד אותה את משחק האי-קס-מיקס-דריקס. כי לאיש שלנו היה תחביב. על כך לא סיפר כמובן לאף אחד, כדי שלא לבלוט יותר מדי במקום העבודה. זה עלול להזיק. לפניו, היה האיש משחק עם עצמו בכל ערב במשחק האי-קס-מיקס-דריקס. הוא יכול היה לשקוע במשחק למשך שעות. זה היה הדבר היחיד שגרם לו לחוש תענוג ואושר עד אין קץ, אושר שגורם לך לרצות לכנס את כל תושבי העולם, לעמוד מולם ולהכריז: "הביטו בי, אני מאושר!" לפניו היה חולם על אליפות העולם באי-קס-מיקס-דריקס. הוא כלל לא היה בטוח שהיה זוכה במקום הראשון, או אפילו באחת המדליות, מכיוון שמעולם לא שיחק עם אף אחד מלבד עצמו, ולכן התמצאותו ברזי המשחק היתה מוגבלת למדי, אך לא היה לו ספק שמבין כל המשתתפים היה הוא המאושר ביותר. אבל על אושר לא מעניקים מדליות.

פעם אפילו חשב על המשחק בשעת העבודה וברגע של הארה עלה בדעתו רעיון לטקטיקה חדשה, והוא צייר מבלי משים טבלה קטנה של אי-קס-מיקס-דריקס בשולי אחד מדפי הטבלאות הפיננסיות. לאחר רגע התעשת ונחרד ממה שעשה, מחק את הטבלה האסורה, קישקש עליה בכל כוחו, בכמה עטים, עד שנוצר קרע קטן בדף. האיש שלנו הביט מבוטת במה שעולל. מה אם מנהל העבודה ישים לב לכך? שנים עובד האיש באותו מקום ובאותו תא, ובכל הזמן הזה הצליח שלא לעורר כל תשומת לב. ועכשיו - האם נהרס הכל? מאותו יום החליט שלא לשחק עוד באי-קס-מיקס-דריקס. הוא גם הפסיק לחלום כיצד הוא מזמין את הפקידה מתא Q-13 לדירתו ומלמד אותה את המשחק. מאז אותו מקרה נמחר עברו שנים, ובכל יום היה האיש הקטן שלנו מגיע לעבודה

בחשש קל, שמא יקראו לו לחדר המנהל ויאשימו אותו בכך שהשחית אחד מדפי הטבלאות הפיננסיות. והנה יום אחד, בקעה מהרמקולים שהיו מקובעים לקירות המשרד הודעה בזו הלשון:

"פקיד B-7, פקיד B-7, גש מיד לחדר המנהל."

זהו, חשב האיש הקטן שלנו, עכשיו הכל אבוד. הוא הלך לחדר המנהל בברכיים כושלות, מנסה לחשוב על משהו שיוכל לומר להגנתו. אך המנהל, כך הסתבר, קרא לו בעניין אחר לגמרי.

"במסגרת ביקורת שגרתית עברתי על הטפסים הנוגעים לכל פקיד ופקיד", אמר המנהל, "ומצאתי ששמך הוא אברהם דרולומוגוש. האם זה נכון, פקיד B-7?"

"כן, אדוני המנהל."

"ובכן, פקיד B-7, לאחר בדיקה הגעתי למסקנה שזהו שם כלל לא נפוץ, למעשה אפילו מיוחד. שם שעלול למשוך תשומת לב בלתי רצויה, לעורר סקרנות אצל עובדים אחרים, דבר שעלול להוביל לאי שימת לב מספקת מצדם למהלך העבודה התקין. התוצאה יכולה להתבטא בצורות שונות, כולל ירידה במאזנים. לקוחות חשובים עלולים להתחיל להרהר באפשרות לשקול אם כדאי לחשוב פעמיים בנוגע לשימוש בשירותי החברה שלנו. אם המצב ילך ויתדרדר, עלולה להיווצר אנדרלמוסיה טוטאלית בשוק המניות." המנהל עצר בשטף דיבורו. "פקיד B-7", לאט, "האם אתה מבין איזו סכנה אתה מהווה לקיומה של החברה שלנו?"

מהווה סכנה? חשב לעצמו האיש הקטן שלנו בפליאה. מהווה סכנה, אני? התרגשות אחזה בו. הוא חזר במחשבתו על צמד המילים המופלא הזה. מהווה סכנה. אני, מהווה סכנה. מהווה סכנה. אני. מהווה סכנה, אני, סכנה. לא, כך אי אפשר. חבל. אבל מה זה משנה. ושוב התעורר בו רצון עז לכנס את כל תושבי העולם, להתייצב מולם ולהכריז: "אנשים, הביטו, אני מהווה סכנה!" ולא רק כל תושבי כדור הארץ, גם כל הפקידים במשרד, כולם יגיבו לעברו מבט של הערכה כשיחלוף על פניהם, וילחשו זה לזה: "הנה הוא, האיש שמהווה סכנה!" הפקידה מתא Q-13 תהיה כל כך גאה כשיזמין אותה לביתו לשחק במשחק האיקס-מיקס-דריקס. הוא יחשוף את תחביבו ללא חשש. שהרי אם ירהיב מישהו עוז להעיר לו בעניין זה, מיד יפנה אליו האיש הקטן שלנו ויאמר לו: "סלח לי, יש לך מושג מי אני? אני - מהווה סכנה! ואפשר לדעת מה מהווה אדוני? שום דבר? כך חשבתי. טוב, אז אם פעם תתחיל להוות משהו, רק אז תבוא ותדבר אתי." ואם יעז אותו חצוף להזכיר את העובדה שפעם השחית האיש שלנו אחד מדפי הטבלאות הפיננסיות על ידי כך שגרם לקרע קטן בשוליו כשניסה למחוק את טבלת האיקס-מיקס-דריקס שצייר, אז...

באמת, מה יהיה אז?

פניו נפלו. הוא קם ממקומו.

"אדוני המנהל", הודיע חגיגית, "מחר אלך למשרד הפנים ואשנה את שמי!"

"יפה מאוד, פקיד B-7."

למחרת הלך האיש למשרד הפנים לשנות את שמו. זהו אמנם עניין של מה-בכך, אבל בכל זאת רצה האיש שלנו להוסיף ממד מסוים של טקסיות לאירוע, לכן הצטלם לתמונת פספורט חדשה.

לאחר הצילום התבונן בתמונתו. הוא נראה בה מטושטש.

"אדוני הצלם, יש בעיה בתמונה. אני נראה בה מטושטש."

הצלם הביט בתמונה, לאחר מכן באיש, ושוב בתמונה.

"אדוני, הצילום מדויק לחלוטין. ככה אתה נראה - מטושטש. אתה יכול לבדוק במראה." האיש שלנו הביט בפליאה במראה. מעולם לא שם לב לכך, אבל באמת - הוא נראה מטושטש. אולי זוהי הסיבה, חשב, לכך שאנשים לעתים כמעט נתקלים בי. או לכך שכשאני מגיע למקום מסוים אני צריך לחכות זמן מה עד שיבחינו בי. יום חולפים על פניי אותם אנשים, וכאילו אינם נותנים דעתם לקיומי. גם לא הפקידה מתא Q-13. חבל, חשב לעצמו.

לאחר שסיים לחשוב, התייצב בפני הפקיד לענייני שינוי שם.

"כן?", פיהק הפקיד.

"שלום, הייתי מעוניין לש..."

"כן, כן, אני יודע", רטן הפקיד, "לשנות את שמך. פקיד כמוני, עם ותק של שנים, לומד להבחין מתי אדם שבא לפקיד לענייני שינוי שם מעוניין בשינוי שם." ראשו של הפקיד היה שעון על כף ידו, והוא בהה בחתיכת מסטיק שגלגל בידו השנייה הלוך ושוב על גבי השולחן.

"יש לי שם שמושך תשומת לב, והייתי מעוניין בשם רגיל."

"כאילו ששאלתי אותך", מלמל הפקיד, ובקול רם הוסיף: "נו טוב, מהו שמך הנוכחי?"

"אברהם דרולומוגוגוש."

"וואוו!" קרא הפקיד והזדקף במקומו, "זה באמת שם מיוחד!"

"כן, והייתי מעוניין לש..."

"מר אברהם דרולומוגוגוש היקר", המשיך הפקיד בקול נרגש, "אין לך מושג באיזה רגע גדול אתה נמצא, רגע שאתה עצמך יצרת! הפעם האחרונה שקרה כאן משהו מיוחד היה לפני כעשרים ושלוש שנה, כשאיוז שיננית שינתה את שמה לחני חיים. והנה אתה בא עכשיו, עם שם מיוחד כל כך, באמת, איוז התרגשות..."

האיש חש נבוך מעט מהתלהבותו של הפקיד. "הייתי מעוניין לשנות את שמי לשם רגיל. במקום אברהם דרולומוגוגוש - שיהיה מעכשיו יעקב דרולומוגוגוש."

"נו, טוב, שיהיה", רטן הפקיד והחל לחפש במבטו את חתיכת המסטיק, "אם אתה

רוצה שם רגיל ומשעמם - אז בבקשה. לי לא אכפת."

בבוקר המחרת הלך האיש שלנו לעבודה כבכל בוקר כשלבו טוב עליו במיוחד. הוא עכשיו פקיד מן השורה, סוף סוף, לאחר שנים רבות כל כך. חבל רק שכבר לא יוכל לחלום כיצד הוא ניצב בפני כולם ומכריז: "אדם זה, הניצב בפניכם, כלומר אני, למי שלא הבין - ובכן, אדם זה מהווה סכנה!" אבל לא נורא, קצרים הם ימיה של התהילה.

הוא התיישב בתאו והחל לעבור על דפי הטבלאות הפיננסיות. הוא ציפה שהמנהל יקרא לו לחדרו, לברכו על השינוי. ואכן, לאחר זמן מה נשמעה ההודעה ברמקול הקוראת לו לגשת מיד לחדר המנהל. הוא קם ממקומו, והלך בצעד נמרץ ובטוח, אם כי בחשש קל. בכל זאת, מנהל.

"פקיד B-7, האם שינית את שמך?"

"כן, אדוני המנהל."

"מצוין. אך עם זאת עלי להזהירך שייתכן שאקרא לך שוב, ואמסור לך הודעה על פיטוריך."

המנהל נאלץ לאמץ את עיניו, משום שיעקב דרולומוגוש החוויר ונראה מטושטש מהרגיל. "תחילה קראתי לך כדי לברר את עניין שמך הייחודי, וכעת קראתי לך על מנת לשאול האם שינית אותו, ולומר מצוין במקרה של תשובה חיובית, כפי שאכן קרה. בחישוב מהיר יוצא שקראתי לך שתי פעמים בפרק זמן שיחסית אינו ארוך ביותר. דבר כזה לא קרה מעולם בתולדות החברה שלנו, וזאת אני יכול לומר לך בביטחון, כמי שקורא יום יום את דוחו"ת הביקורת ולומד אותם בעל פה. עדיין לא החלטתי סופית האם לפטר אותך, ועובדה זו מגדילה את הסיכוי שאכן תפוטרו, מפני שנובע ממנה שאצטרך לקרוא לך לחדרי פעם שלישית. ובינתיים אתה יכול לחזור לעבודה."

זה לא יכול להיות, מלמל האיש שלנו שוב ושוב כשישב מאוחר יותר בתאו. מחשבות הזדחלו לתוך ראשו. מופתע? לעגו לו מחשבותיו. הוא לקח עט וניסה לעבוד כרגיל, אך מחשבותיו לא נתנו לו מנוח. עוד מעט יפטרו אותך, לחשו לו בארסיות, יפטרו אותך וימצאו עוד מאה שיוכלו למלא את מקומך. הוא ניסה להתרכז בדף שלפניו, אך ללא הועיל. ביאושו לא הצליח לרשום דבר, רק לקשקש כל מיני קווים חסרי פשר. אבל רגע... הוא הביט במה שהתקשקש מעצמו. שני קווים אנכיים חותכים שני קווים אופקיים... אימץ את זכרונו. נזכר. כמעט נפלטה צעקה מגרונו. טבלת איקס-מיקס-דריקס! הוא שרטט במהירות, כאחוז טירוף, עוד ועוד טבלאות על פני הדף, וכשנגמר המקום עבר לדף אחר עד שמילא את כל הדפים באיקס-מיקס-דריקס. עוד מעט יקרא לי המנהל ויודיע לי שאני מפוטרו, חשב, אבל מה אכפת לי, מיד כשאצא מחדרו אגש לתא Q-13 ואזמין את הפקידה לביתי ואלמד אותה את המשחק ואפתח בפניה עולם חדש לגמרי והיא תאהב רק אותי ותתפרק עלי ותניח את ראשה על חזי וכשתקרב את שפתייה לשפתיי תהיה כל כך מאושרת שתחלום איך היא עומדת לפני כולם ומכריזה, לא, לא, רק באזני היא תלחש:

"פקיד B-7, פקיד B-7, גש מיד לחדר המנהל."

לאחר כמה שניות של מבוכה הבין האיש שלנו שהיתה התערבות מבחוץ בהזיותו. הוא ניער את ידו, קם וצעד לעבר חדרו של המנהל, פתח את הדלת בתנופה וסגר אותה בטריקה. הוא נראה עתה ברור כל כך, שהמנהל נאלץ למצמץ בעיניו.

"ובכן, פקיד B-7", פתח המנהל, אך האיש שלנו קטע אותו בדפיקת אגרוף על השולחן. "יעקב דרולומוגוש, בשבילך!"

"ובכן, החלטתי שלא לפטר אותך."

האיש הקטן שלנו כמעט החל לפתוח בהתפרצות הזעם שתכנן, אך דבריו של המנהל התגלגלו הלך ושוב בראשו.

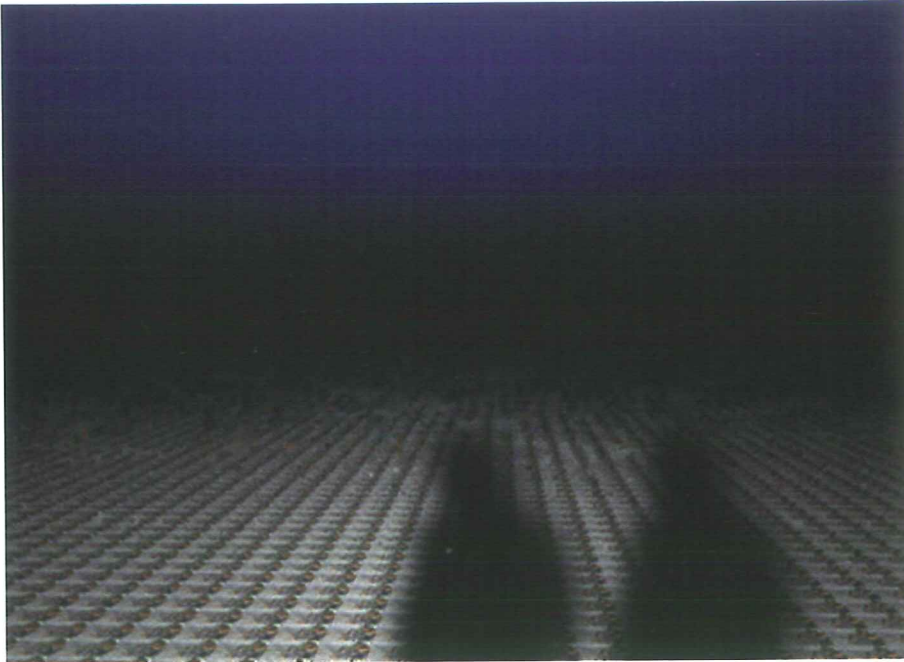
"אה..."

"אתה רשאי לחזור לעבודה, פקיד B-7."

בנקודה זו אפשר לסיים את הסיפור, מכיוון שלא קרה עוד דבר הראוי לציון. אולי למעט העובדה שכמה ימים לאחר מכן שוב קרא המנהל לאיש הקטן שלנו ושאל אותו אם הגיעו לתאו טבלאות פיננסיות מסוג חדש, עם כל מיני סימנים מוזרים שלאחר מחקר מדוקדק אובחנו כעייגולים וכאיקסים. האיש טען שאין לו מושג במה מדובר, למרות שלא הצליח לעצור בחיך שהתפשט על פניו. אולם המנהל לא הבחין בכך כלל, מפני שמר דרולומוגוגוש נראה מטושטש.

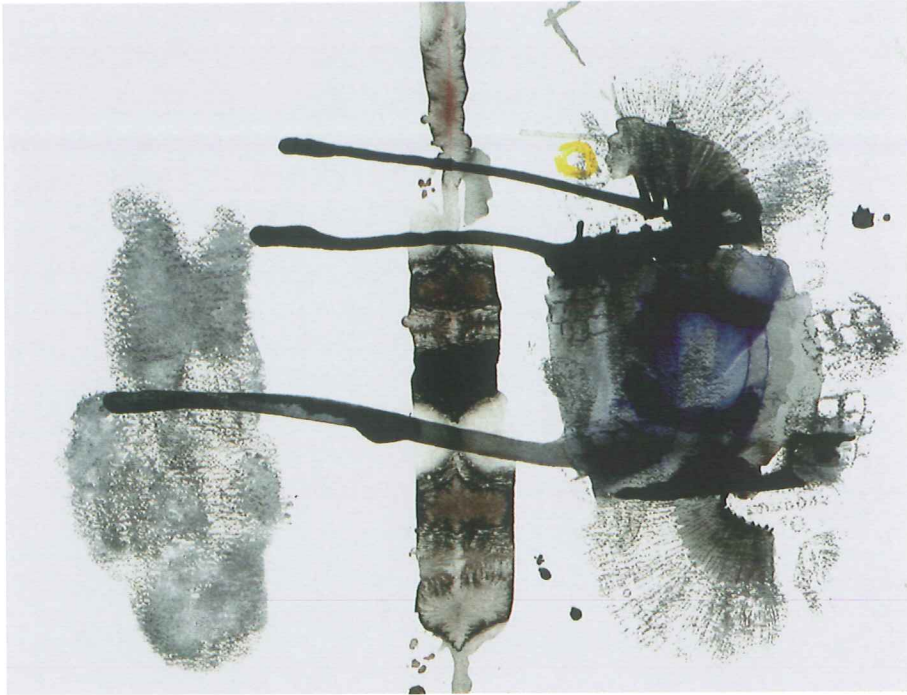
יהודה יציב, מתוך סדרת תאומים, 1999, שמן על בד 120x90

אם הטכנולוגיות הצילומיות עוסקות בנראה, הרי שהטכנולוגיות הממוחשבות עוסקות בזיכרון. הזיכרון איננו בהכרח זיכרון אישי, אלא גם זיכרון המצוי ברשתות אינפורמציה מסועפות ואינסופיות, המכילות ואוגרות את מצאי הנראה. הזיכרון יכול להישלף בכל עת, ללא היררכיה של מושגי זמן וחלל, בדומה לתופעת החלום.

החיבור בין מהות אנושית בעלת זיכרון למהות טכנולוגית בעלת יכולת זיכרון (cyborg), מייצרת עולם וירטואלי עשיר הנבנה מממשק עולמם הפנימי של היוצרים עם אותם חומרים מדיאליים ויזואליים ואחרים, שנערמו ואוחסנו/מאוחסנים באותו חלל ציבורי וירטואלי.

דורית רינגרט, העברה 2001, הדפס רישום ודיו על נייר, 76x58

דורית רינגרט, רקדנית, 1997, הדפס וצבע מים על נייר, 12.5x18

فتحي فوراني سقوط ليزا

وحيث تدفنين دمع الكبرياء
في قلبي الذي أضاع لون الانتماء
يفر زيتون الجليل في طوابع البريد
يبيع الانتظار في الموانئ البعيدة
وينحني جرحي
على القتل في شواطئ القصيدة

وحيث تطلبين مني المغفرة
وحزن صدري تحتضنين
ترفضني شواطئ الطفولة
ترفضني الأعشاب في الدفاتر القديمة
يرفضني المساء في عيون غرناطة
يرفضني النبيذ في كؤوس أحبابي
ترفضني الزنابق الخجولة
وتسقط الأشعار في المنفى
بين يديك يا علاء الدين...
وتسقط البطولة!

وحيث تدفنين رأسك الصغير
في صدري العاري
أعائق الزيتون والنبيذ في صدر الجليل
أعائق الأسوار والأحزان في ثلوج القدس
أضيق في يافا وعطر برتقالها الحزين
أضيق في غابات جسمك التي لا تنتهي
أبحر في طوابع البريد للجزائر الخضراء
أذوب في الأمطار في عيونك السوداء
أكتشف الفصول والرياح والطفولة
وتبعث الزنابق البيضاء في الشواطئ القتيلة!

فتحي فوراني ليزا وحقبة السفر سقوط ليزا

من ألف ألف عام
معا نسير تحت زخات المطر
وفي يدي حقيبة السفر
وكنت ظلي الوحيد
وكنت في عيني قمر
وحين أوماً المسافرون في النهار
رأيت ظلي الوحيد
ينساب في دمي.. وفي العظام
وحين أوماً المسافرون في المساء
إلى احتراق الظل في أرض المطار
رأيت في عيونهم
رأيتها مفتوحة حقيبة السفر
وتحت ظل الدفء في عيونك السوداء
واصلت سيري تحت زخات المطر
وأنت في قلبي نزيّف!

פתחי פוראני
נפילתה של ליוזה

כְּשֶׁאֵת צוֹפְנַת אֶת דְּמְעוֹת הַגְּאוּה
בְּלִבִּי שֶׁאֵבֵד אֶת צְבֵעַ הַהִשְׁתִּיכּוֹת
זִיתִי הַגְּלִיל מִמְרִיאִים בְּבוּלֵי הַדָּאָר
מוֹכְרִים אֶת הַצְּפִיָּה בְּנַמְלִים הַנְּדָחִים
וּפְצָעֵי גּוֹחַן
לְעֵבֶר הַהֲרוּג בְּחוֹפֵי הַשִּׁיר

וּכְשֶׁתִּבְקָשׁי מִמְּנֵי מַחִילָה
וְתִסְמְכֵי אֶת רֵאשֶׁךְ בְּחֻזִּי
חוֹפֵי הַיְּנִקוֹת מִתְּנַכְרִים לִי
הַעֲשׂוּבִים בְּמַחְבְּרוֹת הַעֲתִיקוֹת מִתְּנַכְרִים לִי
הַעֲרֹב בְּעֵינֵי גְרֻנְדָה מִתְּנַכֵּר לִי
הַיִּזְן בְּכוֹסוֹת אֶהוּבוֹתֵי מִתְּנַכֵּר לִי
הַחֲבֻצְלוֹת הַבִּישְׁנִיּוֹת מִתְּנַכְרוֹת לִי
וַיִּפְלוּ הַשִּׁירִים בְּגִלוֹת
בֵּין יְדִיךָ, הוּי עֵלָא אֲדִין
וְתַפֵּל הַגְּבוּרָה

כְּשֶׁאֵת צוֹפְנַת אֶת רֵאשֶׁךְ הַקָּטָן
בְּחֻזִּי הַעֲרוֹם
חוֹבֵק אֲנִי אֶת הַזִּיתִים וְאֶת הַיִּזְן בְּחֻזֵּה הַגְּלִיל
חוֹבֵק אֲנִי אֶת הַחוֹמוֹת וְאֶת הַיְּגוֹן בְּשִׁלְגֵי יְרוּשָׁלַיִם
וְאוֹכֵד בְּיָפוֹ, וּבְנִיחוּחֵי תְּפוּזִיהַ הַעֲצוּבִים
וְאוֹכֵד בְּיַעֲרוֹת גּוֹפֵךְ הָאֵינְסוֹפִיִּים
אֶפְלִיג בְּבוּלֵי הַדָּאָר לְאֵיִם הַיְּרוּקִים
וְאִמֵּס בְּגִשְׁמֵי עֵינֶיךָ הַכְּחִלוֹת
אֲגַלֶּה אֶת יְלֻדוֹתֵי, אֶת הָעוֹנוֹת, וְאֶת הַרוּחוֹת
וְתִקְמְנָה לְתַחִיהַ הַחֲבֻצְלוֹת הַלְּבָנוֹת בְּחוֹפֵים הַהֲרוּגִים

פתחי פוראני
ליזה אני ומזודת הנסיעה

אָלף שָׁנִים
אֶת וְאֲנִי
נוֹסְעִים, יַחְדָּו בְּגֶשֶׁם
בְּיַדֵּי מְזוּדַת הַנְּסִיעָה
וְאֶת צְלִי הַיְחִיד.
כְּשֶׁאֲוֹתָתוּ הַנוֹסְעִים בְּשֹׁדֵה הַתְּעוּפָה, בְּיוֹם
רְאִיתִי אֶת צְלִי הַיְחִיד
נוֹהֵר בְּדָמִי, וּבְעֶצְמוֹתֵי
וּכְשֶׁאֲוֹתָתוּ הַנוֹסְעִים בְּלִילָה
אֶל שׁוֹרֶפֶת הַצֵּל בְּשֹׁדֵה הַתְּעוּפָה
רְאִיתִי בְּעֵינֵיהֶם מְזוּדַת הַנְּסִיעָה
נְטוּלָה מִתְּכֵן
וְתַחַת הַצֵּל הַחֲמִים שֶׁל עֵינֶיךָ הַכְּחֹלוֹת
הַמְּשַׁכְּתִי אֶת נְדוּדֵי בְּגֶשֶׁם
וְאֶת בְּלָבִי
שֶׁטֶף דָּם.

מעין ש. לבון

אוטופורטרט

נעים מאד, מלאכית עלק.
 זו השמלה השקופה שלי
 מרב לכן לא רואים דרפה
 שרואים הכל.
 תפירו, זה שערי המתלתל,
 מתחתיו מסתרות קרנים,
 אולי פעם יעשו מהן שופר.
 אני לא רוצה להצטדק,
 אבל רציתי לציין שגם
 מריה עשתה את זה
 כדי להיות בתולה קדושה.
 אני חושבת שאני
 גם אם אתנשק
 עם השטן
 ואאנס
 את אלהים
 ואכריח
 את כל ההיסטוריונים
 להודות שהעולם פרי עטי
 ואז
 אכניס
 את היקום למאסר עולם.
 כשארצה לצחק על כלם
 צחוק מרשע
 מתנשא
 מלגלג
 ממרמר
 יצא לי...

חִיּוֹד מִתְקַמֵּק
וְעַם כָּל הַנְּסִיּוֹן לְשִׁפּוֹד
אֶת הַכֹּל
יֵצֵא לִי עוֹד
צֹמֵר גִּפְּן מִתּוֹק.

נָעִים מְאֹד, עֵלֶק מְלֹאכֵית עֵלֶק.
זוֹ הַשְּׂמֵלָה הַלְּבָנָה שְׁלִי
רוֹאִים בְּרִכָּה רַק לָבֵן
וְלַפְעָמִים הוּא אֶפְלוֹ מְסַנֵּר בְּוֹרֵד

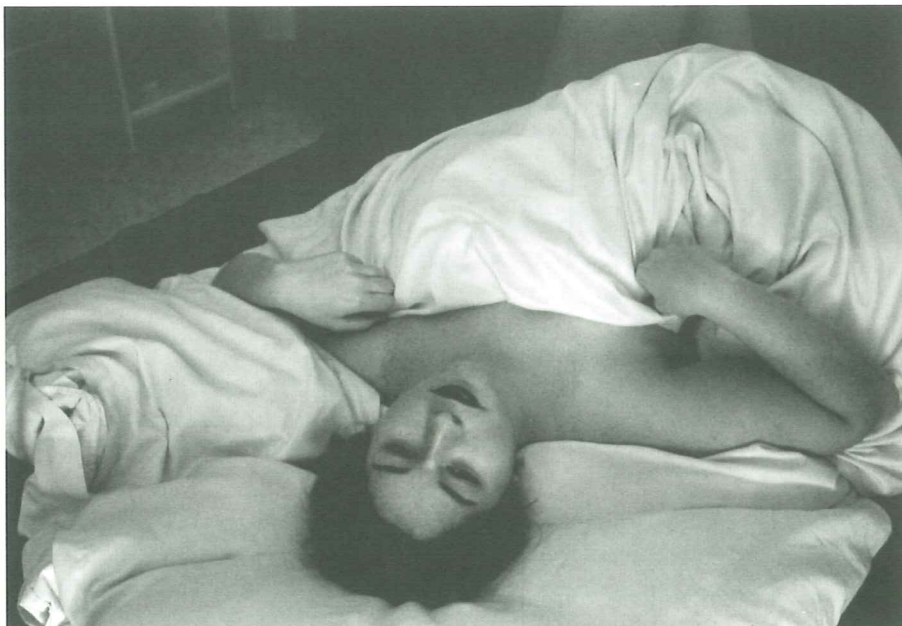
מורן עמית

תמונות

(מתוך ספר התצלומים: "Lovers")

אתה עומד עם הגב והכתף שלך היא מצפה בכרמל - איזה מראה מפרע
 איזה דברים אתה מפסיד בגלל שאתה מתעקש להביט לי בפנים.
 אילו דברים מתחוללים במרחק מכתפה - אף חלון לא ישנה לך ואם
 להיות אמיצה ולהודות גם לא מראה.
 עננים עומסים את עצמם לאלמה ומהדקים בחבל - מבלי להרגיש הם
 מקבלים פצעי מים באזור המתן. ככה דוחסים אותם על הספון. האננות
 הזקנות יוצאות להפלגה אפלו שהן לא כל כך בטוחות שיש להן עוד
 חוש כוון או חוש משקל. נו, מה אתה רוצה - לא תקנו אותן - למה
 להשקיע באניות זקנות? בקרוב כשתהיה ראות טובה ויהיה אפשר לעזוב
 את נמל חיפה יגיעו אניות צעירות. ימרוקו את ספונן בחול - ואתה
 תראה כיצד הן זורחות בגאווה מסכרת של ילד מפסום.
 למה לך להביט בי בפנים.

אם אחרי הכל אתם עוד יחד - סימן שלא נתתם מעצמכם עד הסוף. מה
 שהיה לך שמרת ולא שמת את הכל גלוי על השלחן במטבח. מה שהיה
 לך השתדלות לא להגיד. יש דברים שחבל לריב עליהם. יש דברים
 שחבל לפרק בגללם חבילות שהכל מכניסים לתוכם בכהילות: בגדים,
 תמונות, מצלמה, נרות, פאות, גרביים, עניבות.
 לא התכונתי חלילה לעניבות-חנק. תתלבשו יפה עכשו ותלכו למסבה.
 כשחיים צריכים גם לדעת לשמח ולא רק להתלונן. רק תבדקו את המסבה
 הזאת לא בכל מסבה שמח לא בכל מסבה טוב. יש מסבות עם אכל
 מביש. עם פרחים נזופים. עם מלצרים מהירים. כל כך מהירים שעד
 שמשוכבים את הראש לבקש מהם משהו הם מסתלקים. במהירות
 מרימים את הכל ומקפלים את השלחנות על האף.
 אבל שזה לא יפחיד אתכם. תלכו ותבלו.

עפר בית-הלחמי

זמן 34

”חיי פרחו ומות לא באני”

(דאנטה, התופת, שיר שלשים וארבעה)

נְעַבֵּר אֶת הַחֹרֶף שְׁלָנוּ נְגִיעַ לְפֶסַח נֵצֵא מִמְצָרִים נֹאכַל מִצּוֹת נְחֻצָּה מִים גַּלְיָה
בְּעֵינַי נִקְבַּל תּוֹרָה נְגִיד נַעֲשֶׂה נְשִׁמַּע עוֹד מְדַבֵּר עוֹד

*

נִשְׁתַּתְקָה תּוֹרָה שְׁבַעֲלָפָה וּדְבָרִים שְׁבַלֵּב
אֵינָם דְּבָרִים. בְּהִרְהוּר,
אֲנִי שוֹלַח מְרַגְלִים,
רֹאשׁוֹן,
שֵׁנִי,
עוֹד אֶחָד.
שְׁלִשִׁים וְאַרְבָּעָה.

*

עֲרַפְלִית־אֵלֶם רְחוּקָה סוֹכְבֶת מַעְגָּל
 חַיֵּי אָנוּשׁ,
 פְּרָדוֹת שֶׁל אֵשׁ, גְּנֵי תִקְוָה שֶׁל לְכַת
 מְלֵהָגִים אוֹתוֹת גְּאוּן

סֶפּוֹ שֶׁל יוֹם עֵטוֹר
 אֶבֶק בֵּין־כּוֹכְבֵי
 נוֹקֵשׁ
 נוֹשֵׁק לְמִזְוִזוֹת בֵּיתִי.

לֵה, לֵה, לֵה
 מְפַרְפְּרִים הַחֲדָרִים
 לֵה לֵה
 בְּשִׁכְבָּהּ בְּדֶרֶךְ וּבְקוֹמָהּ, חֲגוֹר
 שָׂרְכֵי עוֹר מִלּוֹתָהּ לְאוֹת
 לֵב עֲרַפְלֵת שֶׁל דְּבָרִים.

עפר בית-הלחמי

וינה

התְעוֹרְרִיתִי בְּסֻלּוֹן שֶׁל לִילִי וּמִן הַמְקַלְחֶת עָלוּ קוֹלוֹת חֲמוּם
גְבוּהִים עַד הַשָּׁמַיִם.

בְּשָׁמַיִם הַתְעוֹרְרִיתִי וְצִנְאָרָה שֶׁל לִילִי
מְרֻטָּשׁ, נוֹטֵף דָּם שֶׁל רֵצַח. גַּם הָעָרֵב
יִצְאֵת עִם גִּ'ק? אֲנִי שׂוֹאֵל וּמִלְקֵק
אֶת הַשְּׁחִיטָה.

הוֹ, זֹנָה מְתוֹקָה.

מתוך מחזור "תל-אביב-וינה-תל-אביב",
עם העלאת "לולו" מאת אלבן ברג
בבית האופרה בווינה.

ורדה גיל

"תל אביב=מדיטציה" ?

החלק המדהים היה השתלטותם של אירועי היום על תרגיל המדיטציה שהייתה באמצעותו. תוך כדי התרגיל עברה המצלמה שבראשה מהסביבה החיצונית, מראותיה והקולות שלה, ל"מראות" הפנימיים.

בתחילה המצלמה נשלטה על ידה גם כשטיילה בתוך גופה. ביד יציבה החזיקה אותה וחשה את המתח בגב, את ההתרגשות הפנימית שמתאספת כמו משטח, או כתם, שגבולותיו אינם חדים, צורתו אליפטית והוא נמצא באזור הבטן במאוזן לגוף. כתם רך ונעים, בעל צבעים לא מוגדרים, שקטים, כמעט אפורים. מעין ימת הכינרת, רוגעת, היושבת אצלה ובתוכה חשה את עצמה.

המצלמה חזרה שוב החוצה, רואה את גופה הקופץ מדי פעם בעוויתות לא מוסברות, את קצות ידיה המונחות על הברכיים, שומעת כלב נובח. מנסה להמשיך להיות המצלמה, לקלוט את נביחת הכלב כל עוד הוא משמיע אותה ולא להתעלם ממנה לרגע קט. קול חד של אופנוע שעובר בסמוך הופך את נביחתו של הכלב לרעש רקע סתמי ומקפיץ בכעס את תשומת הלב על שהייתה ממוקדת אך ורק בנביחת הכלב ושכחה "להיות" עם שאר חלקי הסביבה. ההנחיה הייתה: "לקלוט את כל הסביבה, כל הרעשים, כל המראות, כל המרחב שבתוכו אנחנו נמצאים".

ברגע של קלות ראש ואיבוד שליטה מהמצלמה שקע ה"אני" אל תוך מראות היום שעבר. היא הייתה שוב בתחנה המרכזית בתל אביב, מחוץ למבנה הענק המתנשא מעל הראש. רגע לפני שנכנסה דרך הפתח העומד לבלוע אותה בתוכו, כפי שהכבישים המובילים אל התחנה מבליעים את האוטובוסים הרועשים אל תוך המפלצת הענקית, שבתוכה רעש, תנועה, צבעים וקולות בלתי פוסקים. המוסיקה, המהדהדת מתוך הרמקול, מאפילה על שאר הקולות, והם בתורם מאפילים זה על זה, על נהם המנועים ומצעד הרגלים על הריצוף האבני. כשתיכנס, תרגיש את ההתכוונות של הבונים והאדריכלים היוקרתיים להפוך את המקום, שמחצית מתושבי המדינה יגיעו אליו בשלב זה או אחר של חייהם לפחות פעם אחת ויש כאלו שכמעט בכל יום, למעין קניון מפואר. הריצוף נקי, הקירות מסוידיים לבן, חלונות הראווה מעוצבים במטרה למשוך את תשומת ליבו של הקונה שתוביל את רגליו אל תוך החנות. כל פרט צריך להיות מטופל ואם אינו כזה הוא מעלה כעס אצל השוהים בפנים. חנויות ריקות ובתוכם שאריות בנייה מעלות תהייה לגבי העתיד הצפוי להן.

בניגוד לפנים המהודר, בחוץ שולטים עזובה וחוסר תכנון. לא נראה שום ניסיון לפאר את החוץ כמו את הפנים. מגרש החניה, שמצאה בדרך מקרה, רצוף מהמורות, בשוליו קוצים, והוא גובל בבתים ישנים שהטיח נופל מהם. בתוך המגרש שני עצי דקל שפעם פארו את בית הכנסת שהיה במקום. היא יודעת כמה יופי יכול היה להיות בהם. הרחוב של ביתה מעוטר בדקלי וושינגטוניה גבוהים, שכל אחד מהם מזנק לשמים בצמרת ירוקה. ועד שהעין מגיעה לאותה צמרת היא רואה טקסטורה מעניינת של משולשים היושבים זה מעל זה בסדר מופתי. לעתים תמצא עלי דקל שהתייבשו במחצית הדרך אל הצמרת, והם בונים מעין גג הודי של טאג' מאהל מעל הגזע, ואין לו לגג זה שום תפקיד אלא ליופי. אבל שניים אלה מכוסים באבק, ונראים כעמודים התקועים בתוך המגרש בלי שום סיבה ובלי להשרות מהיופי האפשרי הטמון בהם. הקוצים מככבים, החול והעזובה מזהמים. לא נראה כי בעתיד יהיו כאן גינות יופי, כפי שנעשה היום לצדי הדרכים על מנת לכסות על האבק המתמיד וחרולי הקיץ. אפילו הפחד מנחשים אינו גורם שלמישהו יהיה רצון לנקות את המקום מעשבים כדי שלא יגחו בקיץ ויזחלו בשקט אל תוך התחנה. אולי מפני שהנחשים עזבו כבר מזמן את העיר.

בכניסה לתחנה שלט: "בית כנסת תפארת ישראל נוסד בשנת ..... ועבר למשכנו החדש ב 1992". אפילו לא כתוב בעברית: "בתשנ"ב". סורגים כבדים מתוחים מעל לדלתות העץ מראשית המאה. היא תוהה לאן עבר בית הכנסת?! אך רואה שלט ועליו מועדי התפילה. וכשמציצים פנימה אפשר לראות את הנברשות ("השנדליירים" כפי שקראו להן בוודאי כאשר הזמינו אותן לבית הכנסת) תלויות מהתקרה. אם כן לא בית הכנסת עבר אלא הסביבה עברה אליו. מבית כנסת קטן הנמצא בשכונה צנועה, הוא נחבק על ידי מבנה ענק. רק קדושת המקום והלכות הרבנים הצילו אותו ועזרו לו שלא להימחק מעל פני האדמה. למזלם של הדורות הבאים יישאר להם אפס קצהו של מבנה מתחילת המאה שלא נהרס ולא הועבר לשום מקום. גורלו לא יהיה כמו שנעשה לשער של טליתא קומי, שעומד באופן מגוחך ברחבת ה"משביר לצרכן" בירושלים, מנותק מכל הקשר. ועכשיו כשעומדים מול טליתא קומי, אי אפשר כלל לדמיין את הנערות, לבושות בתלבושת אחידה של חצאית כחולה וחולצה משובצת, שערן אסוף בגומי, באות בשעריו אל תוך בית הספר הבנוי לבנים כבדות ירושלמיות ואל המורות המחמירות (ובוודאי חלקן אף נחמדות) המחכות להן. היום השער מוביל אל "שום מקום", אל המשך הרחבה, וממנה אל תוך ה"משביר לצרכן".

לבית הכנסת הזה היה שמץ של מזל - הוא נשאר במקומו לטוב ולרע. ואולי עוד מגיעים אליו כמה זקנים, חבושים במגבעות וחליפות כהות שאבד עליהם הכלח, לסלסל בגרונם "אמן" אחר החזן ולזמר את מזמורי התפילות בלחן שהביאו אתם מארצות המגרב, או מלוב, או אולי טורקיה או סלוניקי. בוודאי זה לא בית כנסת אשכנזי. "תפארת ישראל" לעולם יהיה בית כנסת ספרדי כשם ספרי התפילה "שלהם" שראתה בילדותה. כרוכים בכריכה חומה דמוית עץ, עטורים באותיות דמויות זהב וכולו זועק אליה "דמוי יהדות".

תמיד חשו, היא וחבריה, גם אם לא העזו להגיד בקול רם, ש"הם" לא מספיק דתיים, "והם" לא באמת יודעים כיצד לקיים את המצוות, ו"הם" עושים לעצמם הנחות ומלווים את אמונתם באמונות טפלות. כך יכלו להמשיך את דיכויים הרוחני כפי שעשו בכיתות בית הספר כשדיכאו אותם חברתית, כי בוודאי "מי שיש לו סידור תפילה 'כזה' אינו ראוי להערכה".

מחשבותיה מתגלגלות אל השכונה בדרום העיר הגובלת בסמוך ל"כלבו שלום". בלילה הרחובות ריקים לחלוטין. העיר שבאה אליה כדי להתהולל ולסעור הלכה לישון.

הדלתות והחלונות מוגפים. החנויות חשוכות. באלו אשר אינן מחופות בתריסי ברזל מגולגלים, נעולות על סורג ובריח, אפשר לראות בחלון הראווה בגדים שבאור היום בוודאי זוהרים ומפתים להיכנס ולמדוד. בלילה בולטת הבובה הערומה, קטועת היד שבקצה החלון, מושכת תשומת לב יותר משאר המנקיניות הלבושות שעושות תפקידן בשקט וללא תזוזה.

נבחת כלב מחזירה אותה אל התרגיל ואל רגליו של דויד המונחות בזווית ישרה מהכיסא אל הרצפה, מונחות בכבדות, דבוקות אל הרצפה כאילו אין להן יכולת לזוז לעולם. היא מרימה את ראשה ורואה את חיים יושב מולה, עיניו עצומות. בצדה האחד פנחס בשערו הלבן ובשני - דויד ופניו הבשרניים.

המצלמה שוב בידה, העינית פתוחה בזווית צילום רחבה ככל האפשר, ובכל זאת אינה מצליחה לקלוט את הנעשה מעבר לגבולותיה. המיקרופון הפתוח קולט כל רחש ותזוזה של גלי האוויר. דבר לא נעלם ממנו. תחושת ההנאה ששרתה אתה כל אותו היום חוזרת אליה.

הוא בא לאסוף אותה מהרחוב ליד מגדל שלום. "תל אביב - עיר בלי הפסקה", סגרה את שעריה ורק מקום אחד קטן מצאו במדרחוב בנחלת בנימין שהיה עדיין פתוח. בפנים צעירים מעשנים, שותים, צוחקים ואף מעיזים לרקוד. והם בשלב הפתיחה של "איך להשכיב אותה". אוכלים ארוחה צנועה (וזולה) ומנסים לדבר דברי סתם ברעש המוסיקה החזק, המגיע מרמקולים הצמודים בכל פינה של הבאר־מסעדה, ואי אפשר לברוח מהם אל שום מקום.

צריך לרכך את האווירה כדי שיוכלו שניהם להפיל אותה ברשתו. ברך לוחצת ברך, יד נשלחת, ו"תטעם מהמשקה". הוא טועם ויוצא החוצה לירוק את הזוועה כי - "אני לא אוהב משקאות חריפים". (הוא כמובן גם לא מעשן, ומשתדל לא לאכול יותר מדי שומנים כדי לא להגביר את הכולסטרול בדם כי - "גם ככה אני לא עושה מספיק התעמלות וצריך להיזהר").

ראשה מתחיל להסתחרר וגלים נעימים מציפים את גופה ובשבילו "זה יופי". "בוודאי" היא חושבת "כך יהיה לך קל יותר לפתות אותי וההתנגדות שלי תקטן. רק שאתה לא יודע שממילא בשביל זה באתי. ואין לי ציפיות ליותר מכך כי אין לך יותר מזה להציע. נקווה שלפחות החלק הזה יהיה טוב ולא תשאיר בי תחושות אשמה או גועל נפש. כי מי יודע? אולי אתה מנשק בפה מלא ברוק, ואני אגעל, וארצה לברוח ולא יהיה נעים או חשק ואצטרך לסבול אותך עד הבוקר?!".

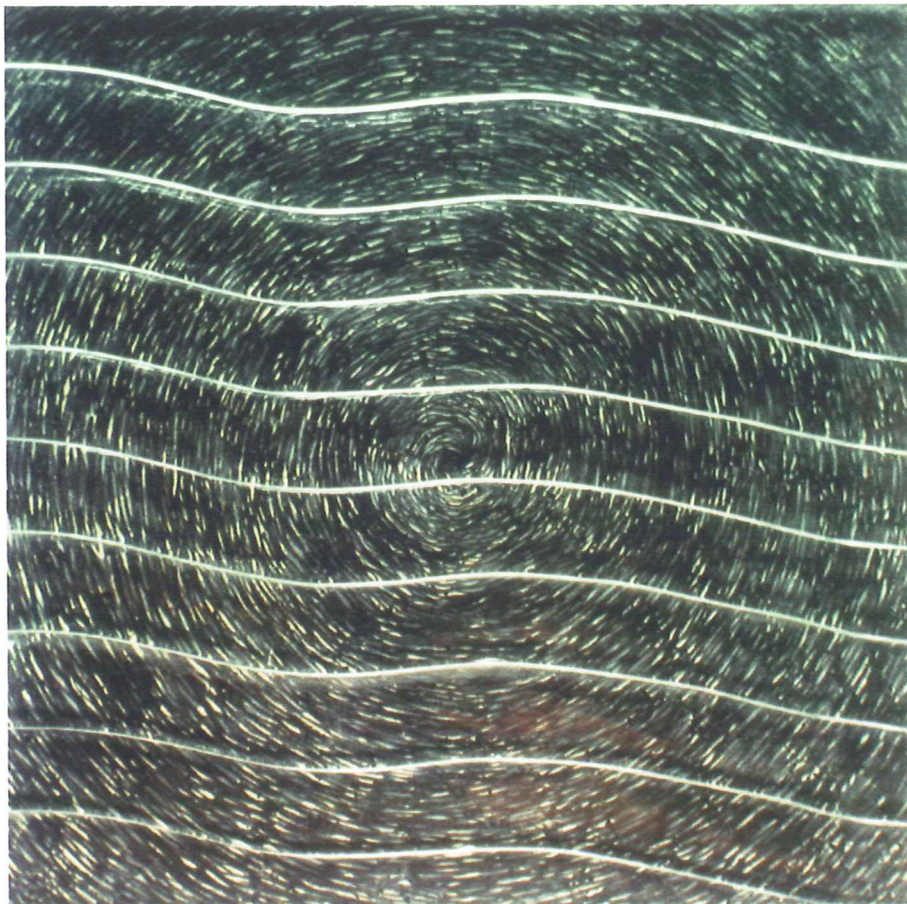
בחצות הלילה צעדו־טיילו אל דירת חדר משולבת בבית ישן, בעל חצר המוקפת גדר בטון נמוכה, בסוף רחוב צדדי הבורח מהמרכז ההומה של דרום העיר. הדרך אל מרכז סוון דלל המפואר, ששימר באסתטיות כל כך יפה את החצרות הרחבות, את המדרכות המרוצפות אבן מסותתת ונקייה - מאכזבת. העושר השקט המוקף ברחובות שהיו פעם יפים והיום הם עלובים. אמרו ששיפצו את האזור, שהיום זה "In" לחיות בשכונה. ציפתה לבתים צבועים בלבן. קיוותה שתל אביב הישנה תחזור ותצמח מחדש מתוך החולות של נחום גוטמן, שהאנשים הדשנים שמבין דפי ספריו, והחמור הקטן עם העגלה, יחזרו. שתוכל ללכת ברגליים יחפות על החול הלוהט, ולכוות את כפות רגליה בריצה מטורפת בשעות הצהריים הלוהטות. אבל הכול כוסה בטון ומלט. הבניינים שסביב נחלת בנימין לא שופצו ונשארו מתפוררים. הגדרות המפורקות מאפשרות הצצה לתוך חדרי עלובים עם תקרות גבוהות שהצבע הלבן נשכח מהן מזמן. פיח המכונניות והאבק המכסים את הקירות בולעים את אור השמש שהיה יכול להדגיש את חדות הקווים, את הפסים, הערבסקות והתנועות המעגליות של הסורגים והשערים הכבדים שזה מכבר החלידו. "מגדל מאיר", שנקרא בפי כל "מגדל כלבו שלום", ופעם היה "המגדל הכי גבוה במזרח התיכון", משמש מנהרה למכונניות הדוהרות ממנו אל צפון העיר. פעם היו באים בשעריו לראות בפלא הקסום של כלבו ענק שכמותו "רואים רק בחוץ לארץ". היום כל קניון בפניה נידחת, אפילו במושבה שלה, מאפיל עליו. נשארו רק הבאולינג במרתף הבניין, שאין לו צורה וצבע, ו"מרתף המציאות" עם שאריות הסחורה שנשארו מהכולבו.

הזיכרון המתוק של חוויות חושניות שעברה במשך הלילה. שיחזור עור גופה, מלוטף ומעונג, הידיים החובקות אותה, נשיכות קטנות בצידי הבטן, רגליים שלובות אלו באלו, אצבעות שנעים ללקק אותן ולהעביר עליהן את הלשון, ואח"כ להניח אותן על החזה כדי שילטפו, מגע הוורידים הבולט מעל העור שחלקו חלק וחלקו שער, ידיים החופנות את הישבן ומלטפות, ופה האומר "איזה תחת יפה יש לך". התעלסות ללא מחויבות. ההנאה הצרופה של השקיעה לתוך הנאת הברשים שאינה מעורבת בחששות ופחדים של "אוהב" "לא אוהב" ו"מה יהיה מחר?".

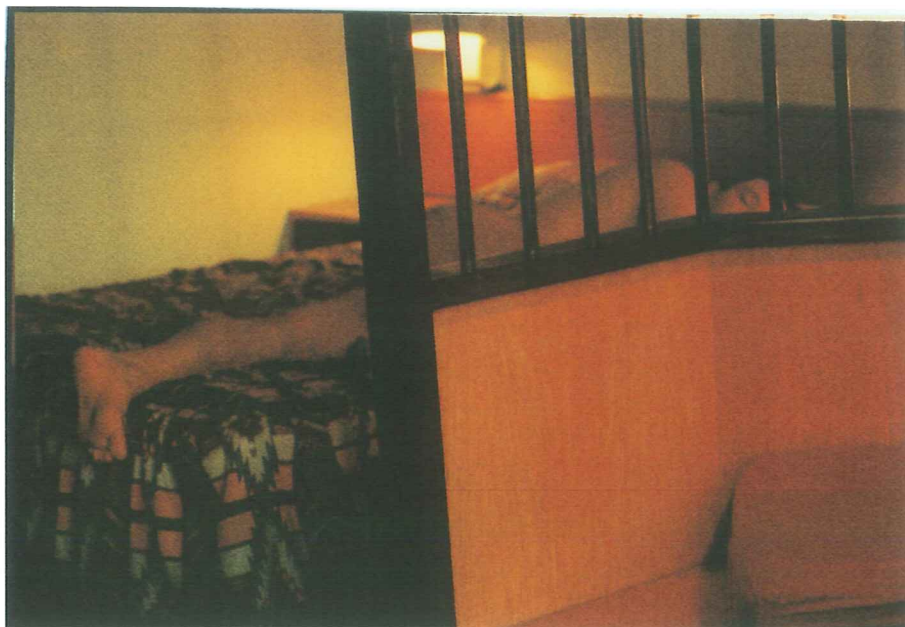
כל זה מתרחש על מיטה זוגית, התופסת חמישית משטחו של חדר עלוב. בגדים פזורים על כיסאות וכורסאות.

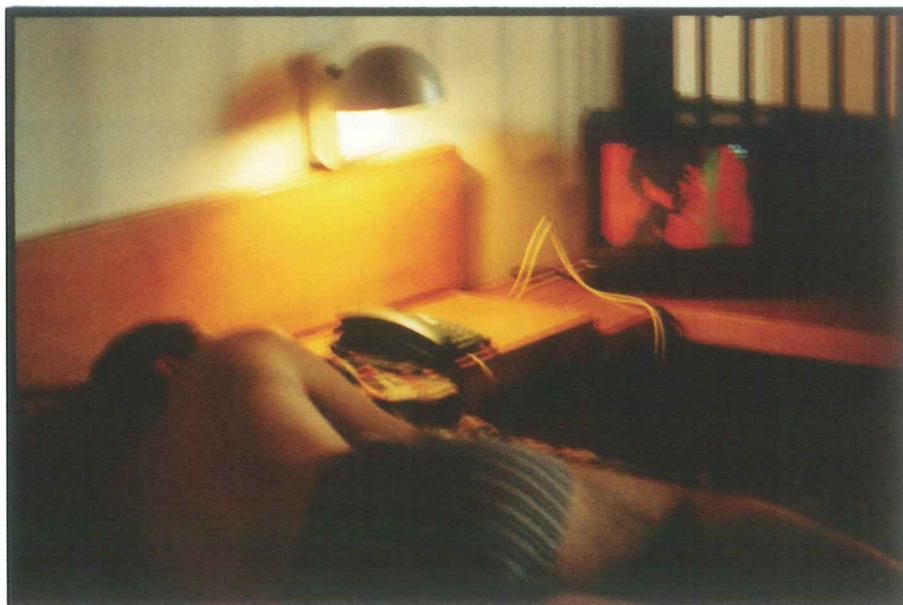
"פירקתי את הארון וכאן יעמוד ארון חדש ואז הכול יהיה בפנים" הוא מסביר. ולימים תהתה אם אכן היה זה ביתו, או שמא חדר שכור ללילה מחבר טוב. מקלחת קטנה שרצפתה בטון. המים זורמים מהתקרה מצינור ללא "שושנה". את השיניים צריך לצחצח במטבח הדחוס בתוך פרוזדור צר, כי במקלחת רק בית שימוש ומראה אבל אין כיור. והאיש שמענג אותה מיהו? האמנם איש מחשבים, כפי שאמר, או שמא פקיד קטן בבנק שרצה להרשים יותר ממה שהחיים אפשרו לו?!

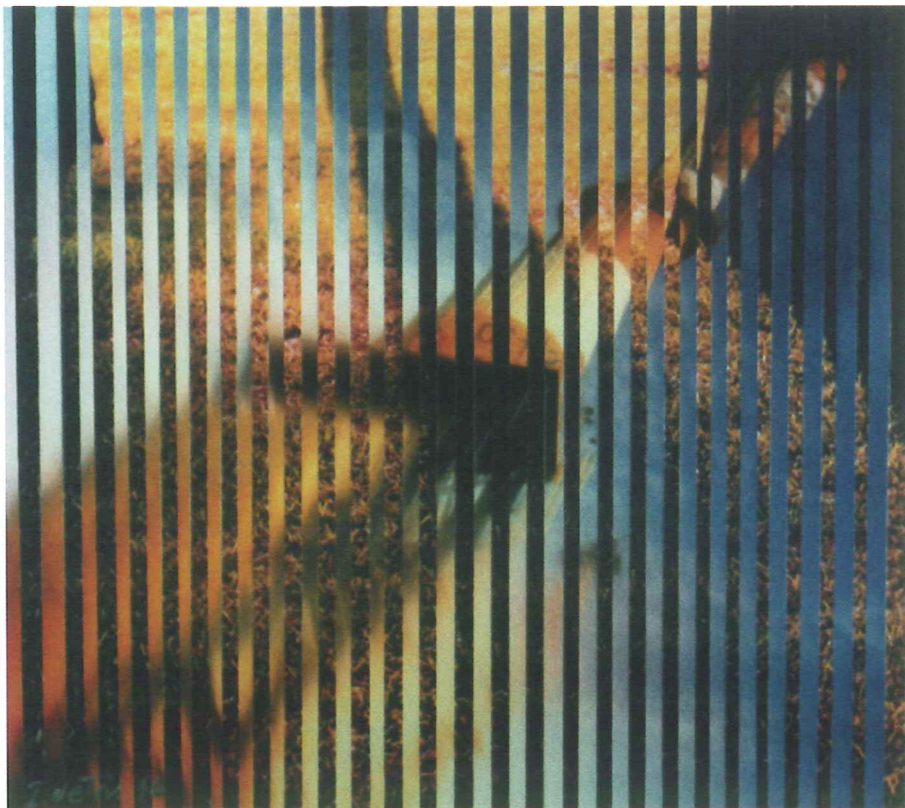
המצלמה מחזירה אותה אל חיים, אהוב לבה שלא נעתר לה, אל דוד שהיא לא יודעת מאין בא ולהיכן הוא הולך, ואל שאר חברי הקבוצה. ביחד הם מקשיבים להוראות המדיטציה מהמדריך: "להתחבר לאדמה, למשוך את הקרקפת למעלה, אל הישויות שמעלינו, להתחבר אל מרכז הכובד שלנו..."

עמי לוי, מרצפת-ים, 30x30, טכניקה מעורבת זכוכית, 1996

מרים דרור
המאה העשרים

אני מתבוננת במאה
העשרים,
רואה הכל - ואיני רואה
דבר.
האופן שבו היא מביטה
בי
מעור את עיני.

מאה עצובה,
מרה,
מאוכזבת.
מי שציפתה
לפריחה -
ירשה שוא,
יפה בעוצמות
לא ישוערו -
והולידה כזב.

אני בה -
והיא בי
ומבטינו בזהים;

אני רושמת
על לוח הזמן:
עוד מאה ללא
אלהים.

*

צְפוֹר בְּשָׂדֵה
כְּנָפִים רְפוּת
וְרֵיחַ שְׁקוּף
מְעֻלָּה

קוֹשֶׁרֶת רְחוּף
אֶל פְּרִיחוֹת
רְחוּקוֹת

וְהֵד שְׁנוֹשֵׁר
מְכַנְפֵיהָ

ישראל רולי נתיב, חומרים ישראליים, שנות ה-80

أحمد يوسف حجازي خروبة القعدة

أفقت من نومي على حلم جميل، جميل لدرجة أنني أحببت لو طال أكثر وأكثر. شريط سينمائي عبر في مخيلتي، خروبة القعدة والغدران، والرکض مع الرعاة واللهم بين أحضان الطبيعة، أشياء من الماضي عشتها أنا وأترابي في ذلك الوقت حين كنا لا نفهم في السياسة بمقدار فهمنا للطبيعة واللعب. حاولت تجميع أشلاء الحلم واستعدت الذكريات وسحبت نفساً آخر من سيجارتي.

تذكرت خروبة القعدة، كانت تتوسط جبل العريض. كنا نذهب إليها صغاراً إما لنلعب «عسكر وحرامية»، أو لنبحث عن قرون الغزال والصنبيعة وأطباق (أنواع نبات) فنجدها مختالة مزهوة بنفسها. كانت جارة وفيه أمينة للغدران، مسافة «شرب سيجارة» بينهما وكأنا كانت تعرف أنها وحيدة.

إيه... يا خروبة القعدة... كم كنا نشرب من غدرانك. كم كنا نستظل في ظلالك. كنت محطة للمسافرين مشياً على الأقدام أو على الدواب ما بين كابول وطمرة، زوارك كثيرون.. رعاة الماشية، أطفال القرية صبايا القرية من البقالات.

لا.. لن ننساك. وإذا كانت جرافات نيشر قد اقتلعتك، فجدورك محفورة في ذاكرة أبنائك، ومن استظل في ظلالك. ماؤها ما زال ينعش ويرطب قلوب أبنائك. إنني اتحسر على أطفالنا، فليس لهم من نصيب أن يتمتعوا بما تمتعنا به أيام الصبا حولك.

ولكن حتماً هناك خروبة قعدة أخرى لدى أبنائنا سيكتبون عنها عندما يكبرون ولكنها.. ستبقى.. ستبقى.

אחמד יוסף חג'אזי

מתחת לעין החרוב

חלום ליל קיץ מתוק החזירני שנים רבות אחורה, החזירני לימי הילדות התמימים והמתוקים. ימי הילדות לא נפגעו ממפגעי הפוליטיקה האכזרית. אהבת הטבע ועץ החרוב כל עולמי. הכל עבר מול עיניי כסרט נע. הוי, עץ החרוב, תחת ענפיך האדגרים שכבתי שעות רבות ומניתי העננים הלבנים ההולכים בשמי, תחת ענפיך מצאתי מקלט מחום השמש הלוהט, תחת ענפיך עישנתי בסתר סיגריה בודדה ובמימי נחליך רוויתי צימאוני. שעות ישבתי מתחתיך פוקח עין על ההולכים ושבים - על רועי צאן המנגנים בחליליהם, על נערות הכפר השרות שירי פולקלור וחתונות באוספן צמחי מאכל, על אנשי הכפר הרוכבים על בהמות ועל ילדים שמצאו, כמוני, מתחת לענפיך את אושרם. הוי, כמה עונג ואושר!

הוי, כמה יגון ועצב צבטו את לבי כשהתעוררתי מחלומי. החלום נמוג כלא היה. ואני חזרתי לצרותי ולקושיי החיים, ולקחתי עוד שאיפה מהסיגריה שבידי. משום מה טעם עשן הסיגריה היה מר בחיכי. החלום אינו מרפה ממני, אינו עוזבני ולו לרגע. החלום מקנן בתוכי ומנקר במוחי, האם ישובו ימים מופלאים אלה? עץ החרוב שלי נעקר באכזריות ע"י דחפורי מפעלי נשר, שהוקם במקום בניגוד לרצון התושבים. עץ החרוב שלי נעקר, אבל הכה שורשיו עמוק בנפשי. קולות ילדיי מרעישים עולמות. אני מסתכל עליהם ומרגיש רחמים כלפיהם. הם לא זכו, וכנראה לא יזכו לעץ חרוב משלהם, לחלום, כחלומי, הם לא יזכו. האושר שהיה מנת חלקי בילדותי, מהול בעצב ההווה. הלב נצבט. החלום העיר בי זיכרונות. זיכרונות מאותם ימים כששחקתי יחד עם חבריי מתחת לעץ החרוב שלי. עץ החרוב עומד מולי, בכל הדרו, באמצע המדרון של הגבעה. עליו הירוקים מתנופפים ברוח בגאווה. דמעות זולגות מעיניי והלב פועם בחוזקה. ילדותי נגזלה ממני, נשדדה לאור יום בדחפורים חסרי המצפון והרחמים. הגבעה הירוקה הפכה למקום מגודר ומפחיד. הסלעים, הצמחים ועץ החרוב שלי הפכו למקור עושר לאנשים תאווי בצע, בעידוד פקידים גמדים חסרי חזון ואהבת היפה שבטבע. שיקולים שפלים הנחו אותם - לגזול את אושרם של ילדי הכפר, למנוע את התרחבותו צפונה של הכפר ולזהם את האוויר באבק המחצבות. כעס אדיר מכרסם בתוכי ועומד לפרוץ החוצה כלפי היקום כולו. אי שם בארצי חייב להיות עץ חרוב אחר, שמתחתיו ישחקו ילדיי ויכתבו עליו בהתבגרות, אבל הפעם לא ניתן להם לעקור אותו, והוא יישאר... יישאר. הוי עץ החרוב שלי, לעולם, לעולם, לעולם אתה תישאר בלבי, בזיכרוני. לעולם אזכור את שירי עלמות הכפר, ונגינת החליל של רועי הצאן. ממך אשאב כוח. דחפורי הרשע עקרוך מהאדמה, אבל שורשיך חזקים ואיתנים בתוך לבי. הוי, עץ החרוב שלי.

עירית אמינוף רשימה בשני צבעים

הישיבה אצל מעקה הספינה הקטנה היתה טובה יותר מאשר בשורות האמצע, כי בהישענה על המעקה יכולה היתה לזרום יחד עם המים שהיו קרובים אליה עד כדי טבילת יד.

וכך, שעונה על הכסא, ימינה על מעקה הספינה כוסו חצי פניה בשמש, עד כי עינה ולחיה שמימין התמוססו והתמכרו בתענוג לחום.

בעוד שמש אפריל הנעימה, מחממת את עורפה, שיערה וחצי פניה, שקעה אל תוך מסע מופלא ואינסופי בכחול הירוק הזה המשתרע מתחתיה. איך התערטל לו הכחול בתוך הירוק, ושב מידי רגע להציץ על פני המים, והרי כל חייה היא שטה בין כחול וירוק המזדווגים זה עם זה.

ופה, בשקט של שעת הצהריים החמימה, כשמיעוט חבריה מנמנמים בשקט את שעת הרוגע שלאחר הסעודה, והאחרים מעבירים זמנם בשיחות רעים בחרטום ובירכתיים, נשארה היא במקומה, נוקבת את המים, שותקת בהנאה, ומחפשת את הכחול.

מאחורי גבה, נמנם לו נ. בכיסאו, ספק נרדם ספק שקוע בשרעפיו, האם הביט בה, האם ראה?

לפניה ומצדדיה היו הכיסאות ריקים, כמה טוב, חשבה...
וכך - סופרת את השחפים המלווים את הספינה לאורך שביל הקצף של מימי המפרץ, ומעמיקה הבט אל מתחת לפני המים, חמדה את יופיים של האלמוגים הרבים שנראו כה ברורים, שקופים כבדולח וירוקים כמו חרוזי המשכית שלה.
היתה בהם תערובת של ירוק עז, וכחול עמוק שרק יד אלוהים יודעת לערבב.

לפתע שינתה הספינה את זווית חתירתה, ובאחת נעלם הירוק והמים הפכו כחול עמוק, כבבואת השמים המשתקפת בהם.

לא היה לה אפילו כוח לקום ולחפש את המצלמה כדי ללחוץ...
היופי הזה... המשטח האינסופי... והצבע הכחול - משאת נפשה, פעלו עליה מיד, ועיניה החלו לנבוע צבע על הלחיים... כחול כזה עוד לא ראתה.

השינוי הפתאומי מן הירוק לכחול, והאור המדהים שעלה מביניהם, היו למעלה מן היופי, והיא ידעה שהיופי, והרגע, והמקום, הם חד-פעמיים... ולא ישובר.
וכך, בעיני רוחה התחבקה עם הצבע הכחול כחול, ורעדה מהתרגשות.

כאשר פנתה הספינה לשוב על עקבותיה, כבר היו פני המים אפורים, והצוקים הסתירו את פני השמש. הכחול והירוק הפכו אפור כסוף, אמנם זוהר, אבל אחר, אחר.

וכאשר פנתה לעלות לאוטובוס, עם כל הגוררים רגליהם לאחר הבטלה, ניגשו אליה השתיים, אלה אשר מראשית הטיול הסתובבו סביבה וליחששו: הקטנה - הרופאה, הגדולה - "אשתו של".

והגבוהה זו אשתו של, אמרה לה: "תהרגי אותי אם ראיתי עיניים כאלה, כל שעה הן משנות צבע, אני לא מצליחה להחליט איזה צבע יש להן. יכולתי להישבע שהבוקר הן היו ירוקות כמו עיניים של חתול, עכשיו הן כחולות כמו השמים, מה עשית להן, למען השם?"

- "רחצתי אותן במי הים," היא השיבה, מנגבת לחייה.

מוסי חلف بطاقات

כנא التقينا... آخر المطر...
والنور في عينينا... اتبعه السفر
وضاقت البحار... بالملاح
أتبعه الدوار في البحار والسفر
وكننت أنت المرفأ الامين
في البداية...

وينطوي الشراع من جديد...
وتصبح الحياة ذات معنى
كالخبز... كالنبيذ
كالقطرة الندية...
ويرتمي الملاح في المقاهي...
يداعب الطلاء...
فتزهر الحياة من جديد...

وتبعد البداية...
لتصبحي...
عصفورة الشواطئ...
لترسمي المساء مرتين
لتسعفي الخواطر...
لتنشدي... وترقصي
تداعبين الجرح مرتين
ليشرب الملاح مرتين
وتلتوي الأزاهر البيضاء...
ويكتفي بلذة السرور مرتين

لا يعرف الملاح معنى
الزهر في الجدران

לא يعرف الملاح ما معنى
 القصائد الحزينة
 تغير الوجود بالملاح للخلص...
 لتلتقي الجراح بالجراح...
 ويبعد الإلهام بالملاح...
 يللمم القوافي... وينظم القصائد
 لترقصي أنت... على الجراح
 فتكسر الحروف والمعاني...
 وتزهر العتابا...
 فيلتوي... وتكسر الجراح...

لم يدرك الملاح أنه سكر...
 وأنه معرض... للمد والجزر...
 وأنه لا بد لليم المليء بالخفايا
 يوما سينفجر...
 وتقرب النهاية...

وفجأة... تقترب النهاية...
 كأنها البداية...
 بخفة رهيبه...
 كالريح... كالاعصار... كالمطر
 وعندما رحلت... لا برق... لا مطر
 لا غيث يروي أرضنا الموات
 ولا اخضرار زيتن... الشجر

ويلتوي الملاح...
 يسائل الأقدار... والخفايا
 فيختفي السؤال... في القيعان...

ويرجع الصدى...
 يظنه الجواب
 فيرتمي على الرصيف... هاهنا
 ينتظر النهاية...

מוסא חילף

פתקים

בְּסוֹף עוֹנָה גְּשׁוּמָה ... נִפְגְּשׁוּנוּ
 וְאוֹר עֵינֵינוּ הִתְעִיף מֵהַמָּסַע
 וְצַר הָיָה הַיָּם ... בְּעֵינָיו שֶׁל הַמֶּלֶךְ
 כִּי מָאֵס הוּא בַּמָּסַע וּבִתְלָאוֹת הַיָּם
 וּמִפְרֵץ בְּטוֹחַ מְצָא הוּא בְּךָ
 בְּהִתְחַלָּה

וּמִחֲדָשׁ מִתְקַפֵּל לוֹ הַמִּפְרָשׁ ...
 מְשׁוֹשׁ חֲיִיו וּמִשְׁמָעַם
 כְּלָחֵם הִיא ... כִּי
 כְּמוֹ טַפַּת הַטֵּל ...
 וַיִּתְעַנֵּג עַל מִשְׁקָאוֹת
 וַתִּתְחַדֵּשׁ פְּרִיחַת חֲיִיו

כָּל כֶּךָ הִתְרַחֲקָה לָהּ הִתְחַלָּה ...
 לְמַעַן תִּהְיֶי ...
 הַצִּפּוֹר שֶׁל הַחוֹפִים ...
 וְאֵת הָעֶרֶב תִּצְיִרֵי ... שְׁתֵּי פְעָמִים
 תִּסְעִירֵי אֶת מַחוֹ ...
 תִּשְׁיִרֵי ... תִּרְקְדֵי
 וּפְעָמִים תִּשְׁלַחְבֵּי פְּצָעֵיו שֶׁל הַמֶּלֶךְ
 כְּדֵי שְׁפַעְעָמִים ... יִשְׁתַּכַּר
 וַיִּקְרִינוּ הַפְּרָחִים הַלְּבָנִים ...
 וּבִנְיַחוֹחַ הַשְּׂמֻחָה יִסְתַּפֵּק ... שְׁתֵּי פְעָמִים

אִין הַמֶּלֶךְ יוֹדֵעַ אֶת פֶּשֶׁר
 הַפְּרִיחָה עַל הַקִּירוֹת
 אֶת פֶּשֶׁר הַשִּׁירִים הָעֲצוּבִים
 וְאִין לוֹ גְּאוּלָּה ...
 ... לֹא לְפָצְעוֹ שֶׁנִּפְגְּשׁוּ יַחְדָּו.

וְהִשְׂרָאָה נְשֹׂאָה אוֹתוֹ לְמַרְחָקִים ...
 וְשִׁיר יִכְתֹּב וְחֲרוֹזִים ...
 בְּכָרִי שֶׁתִּרְקְדִי ... עַל הַפְּצָעִים
 וְיִטְמְעוּ הַפְּרוּשִׁים ... הָאוֹתִיּוֹת
 וְתַחַל פְּרִיחַת הַשִּׁיר ...

אֵין הַמֶּלֶךְ יוֹדֵעַ שֶׁשְׂכּוֹר הִיָּה ...
 שְׂנַחֲשֵׁף ... לְשֹׁפֵל ... לְגֹאוֹת
 וְכִי יוֹם יָבוֹא וְיִתְפָּרֵץ
 הַיָּם אָפוּף הַמְּסֻתָּרִין ...
 וְהַסּוּף קָרֵב וְכָא ...

וּפְתָאוּם ... נִרְאָה הַסּוּף ...
 כִּהְתַחֲלָה הִיָּה ...
 בְּקִלְלוֹת מִפְּחִידָה ...
 כְּרוּחַ ... כְּסֻעָרָה ... כְּגֶשֶׁם ...
 וְכֹאֲשֶׁר עֹזְבֶת ... פֶּסֶק הַגֶּשֶׁם ... לֹא הִיָּה בְּרֵק
 אֶת אֲדַמְתָּנוּ הַמֵּתָה ... אֵין גֶּשֶׁם שִׁישְׁקָה
 אֵין עֲלִים שִׁיקְשֻׁטוּ ... אֶת הָעֲצִים

וַיִּתְיַסֵּר לוֹ הַמֶּלֶךְ ...
 יִשְׂאֵל אֶת הַגּוֹרֵל ... עַל כָּל אֲשֶׁר נִסְתָּר ...
 וְלִרְגְלֵי הָרִים תַּעֲלֵם שְׂאֵלָתוֹ ...

וַיִּהְיֶה חוֹזֵר אֵלָיו...
 כִּתְשׁוּבָה הוּא שָׁב
 עַל הַמְּדַרְכָּה ... מִטָּל מֶלֶךְ
 שְׂמַחְכָּה לְסוּף קָרֵב.

ציפי רפפורט
בין שני עולמות

מה יאמר העומד על סף
המזות לנצב על סף
החיים?
מה יאמר -
אסף את נסיונותי
בטרם אאסף אל עמי
מה יאמר -
איש בינה הנך
לא בחרב בנה את עולמך,
כי הנה אני, עולמי
חרב והולך.

מה יותיר איש העבר
לעתידו העולה
במדרגות ההוה?
האם יניח על כתפי שארו
את שקו הכבוד
במטבעות שנותיו,
או ישאהו עמו
לרפד שקיעתו
כי תבוא?

בעמדו על הסף
חרוש קמטים,
הפטיר חרש -
ולואי ואתה תרע
מה להנחיל
ולא יסף
ונפטר מעולמו

31.12.1988

*

תשכחי מזה
הוא אָמר.

ואני סרבתי
לקחת את המחק
שהגיש לי
אחר כמה
שנות מתיקות

1984

אחי וינר

בגליל

תמונה מאוחרת

ואנחנו נוסעים לגליל לעת ערב.

שקיעה מאחורינו ושמים מעוננים מלפנינו. אובך עוטה את הכביש ופה ושם צצות רוחות קלות בלהקות קטנות כמו עדת ציפורים התרות להן מחסה לילה. באחד מקברי הקדושים אנו עוצרים להרגיע רוחות רעות אשר מאוד אופייניות לקטע הדרך הבא. אנו לבד עם שומר ההילה במקום. השומר ממלמל דברי תפילה ומבלי להרים את עינו מצביע לעבר ערימת הכיפות והמטפחות. חובשים כיסויי ראש ונעמדים בדומייה נוכח הקבר העגול. כולו עטוף תכריכים בצבעי תכלת לבן ורקמת זהב עוטרת קווי מתאר. גדילים ארוכים נשרכים לו מסביב וקצותיהם מרוטים ומלוכלכים בבוץ יבש עם קש. הימים ימי סתיו ואין כל סיבה נראית לעין לשרידי בוץ מוזר זה. פעילות עלומה זו, ניכרת למדי ואינה מנסה להצניע מעשיה. עד היכן היא מגיעה? היוצאת היא מתחומי הארץ? הרחק הרחק, מעבר להרי החרמון והלבנון...

אט אט נחלש הלחץ על כפות רגלינו, נעלינו תלויות תחתינו, רפייה לכל אורך הגוף, סחרור עז ומצמרר ואנחנו מרחפים מעל האדמה בגובה נמוך מאוד, כמעט נוגעים ומידי פעם מרים אותנו גל גבוה ונושא אותנו מעל העמק, מעל האנשים. כציפורים עפות אנו משייטים בקלילות ובמהירות, בתנועה גלית שעולה ויורדת חליפות. וכשאנו סמוך לקרקע האנשים קופצים ומנסים לאחוז ברגלינו ולהורידנו. אך אנו, בו ברגע נוסקים אל-על כמשחקים, מתגרים בקהל. והרוח לוקחת אותנו הלאה, הלאה אל מחוז ילדותנו, אל אבני הבזלת השחורות, אל בית הקברות... לו יכולתי גם אני להגיע לאותם גבהים היינו מעופפים יחדיו ואולי אפילו מתלווים הלאה לרוח... אך שומר ההילה הוא זה אשר מושך בחולצתי ומצמידני חזק ארצה. אני משתחרר ראשון ומחזיק היטב בכתפיה של אשתי ומצמידה ארצה והיא מושכת בחוטים ומורידה עלינו מסך ואנו חוזרים למכונית.

תמונת ביניים

היום מעונן פחות והשמש מפציעה מידי פעם. אני רוצה לחזור למראות ילדותי, לנופי עמק החולה העשנה הדשנה והבתולה. אני מנווט את המכונית בדיוק באותם דרכים כמו פעם והיא מצייתת בשמחה. עוברים ברעש מחריד את הגשר, ממש כמו פעם ותמיכתו רכה וקלילה ומעבירה חוסר משקל בגופך. שדרת האקליפטוסים מתמשכת

לכל אורך העמק ותוחמת אותו מן ההרים המתנשאים ממזרח. אנו לבד בשדרה הארוכה הירוקה האינסופית. רק רעש החצץ תחת הגלגלים הדוהרים מלווה אותנו במסענו... והנה אני יושב על טרקטור גדול וירוק וחורש את שלף הכותנה. העומס רב מאוד והמנוע עובד בקצה גבול יכולתו. אני מתלבט האם להוריד הילוך ולהקל או להמשיך לקרוע אותו. קו החריש די ישר עם שני פיתולים בקצותיו - תוצאה של יציאה מוקדמת מידי לסיבוב. אנפות לבנות מדלגות לתוך התלם הטרי שנפער ומלקטות שלשולים ורודים. עיטים סובבים מעלי כמאיימים לנחות לדרוס לפגוע לפצוע.

רק בשולי השדה, ממש בקצה התלם, ליד התעלה ומעבר לה נמצאים העגורים. הם בלתי ניתנים להשגה. אני חורש תלם ארוך מאוד - שבע-עשרה דקות הלוך ושבע-עשרה דקות חזור ללא הפסקה ברצף אחד. וכך שוב ושוב עם לאות רבה ותקווה לפגוש פעם את העגור עין בעין. אך כשאני מתקרב הם מתרחקים. והם גדולים וגאים, ומאוד מלוכדים. כגוף אחד יטוסו בשמי העמק תרים אחר שדה שקט וזרוע. במעופם ישמעו קריאות חודרות בין יללה לשירה בקול אחד...

ובקצה התלם מנגד הר אפור שחור מאיים ומסקרן. עמדות הסורים בתוך סבך המעיין ומעליו, נצנוצי המשקפת שלהם, הם עוקבים אחרי. כל רגע כל סיבוב אני אצלם על הכוונת. והטרקטור מושך קדימה ישר לעברם ללא סטייה מן המסלול. מה יותר פשוט מלכוון על מטרה כל כך צפויה. אפשר גם להניח מטען או לעשות מארב בקצה המסלול, הרי יש להם כחצי שעה זמן להתארגן ולהפתיע אותי. הסורים מפה והעגורים משם ואני ביניהם הלוך וחזור במשך שמונה שעות. המכונית שוקעת באדמת האגם הרכה ואני לוחץ חזק על מנת לשחררה ולהינתק באחת מהמועקה שיורדת עלי וחונקת אותי באבק החילה הרדומה והרחוקה.

תמונה מוקדמת

אנו יושבים על גבעת תל-קליל. למרגלותיו זורם חרישית הסחנה. רוח קרירה נושבת והשמים מכוסים עננים כבדים. אני מסתכל על אמי, היא מסתכלת על אשתי אשר עוקבת אחרי ג'ולי. גורת כלבים זו, אשר אינה יודעת מרגוע, עכשיו לא אזה ורק מייבבת חלושות. נדמה לי שהיא מחפשת משהו לקשור בו את עיניה ולחוש ביטחון, אך אינה מוצאת. כך לבסוף היא נרדמת.

והנה החברים שבים מהעבודה אל המחנה אשר בתל. שאיבת מים למקלחות, הדלקת המיחס, ריח האוכל המתבשל לארוחת הערב, זהו ריטואל יומי אשר משרה אווירה חמה וחברתית. עוד מעט יצלצלו בפעמון להתכנסות ערבית המיוחלת הנעימה והמאחדת לבבות. היום גמרו לסקל את החלקה שמיועדת לכרם. ישנה אווירה חגיגית משהו, הנובעת מהרגשת סיפוק של היצירה המשותפת במקום שכוח-אל זה. אנחנו קשורים לאדמה בכבדות ולחות קרירה במגעה עוברת ומחלחלת לגופנו. ג'ולי ישנה. מידי פעם עובר רעד בגופה ונפלט קול רפה כחולמת את אירועי היום.

אמא מדליקה סיגריה פשוטה ללא פילטר ומעשנת אותה לאט כלאחר יד. אבא לוקח אותה ומצית לו אחת. הוא לוקח נשימה עמוקה רוויית עשן, עוצר אותה בתוכו ארוכות ואחר-כך בשטף ארוך הוא פולט סילון מסוגן לבן אפרפר. כל יום הוא מוצא לו שעה לכינוור. בחדר קטן שכולו מיטה, שרפרף ושני ארגזים המשמשים כארון נותר מקום לו ולכינור.

הוא מוציא את התווים הישנים של סקרלטי ומתחיל בסולמות חימום. האצבעות אינן כבר כמו פעם. ראשו מלא מהמולת היום, מן העבודה הפיזית הקשה, מהלחץ החברתי. אחרי יום ארוך של סיקול אבני בזלת חדות הלוהטות בשמש, הידיים כואבות והשרירים מתנחים. צריך להגיע למצב הרפיה ושחרור כדי לשלוט במגע העדין במיתר ובקשת. אדם נזקק להרבה כוחות וכושר התמדה להמשיך לנגן כאן בתנאים קשים כל-כך. מה דוחף אותו לכך? אולי לשמור על זיק תרבות אירופה - כור מחצבתו? או צורך ביטוי אישי בחברה סגורה ולוחצת? רצון להתבודדות והתרכזות נפשית? הצלילים יוצאים תחילה בחוסר רצף עם מעצורים אך לאחר כמה דקות ישנה איזו התנתקות מהסביבה והנביעה שופעת. הזרם גורף אחורה לילדות, אל בית אבא בברלין, אל התרבות השופעת, אל המשטר החמור.

לפתע גזלי קופצת ממקומה, מתקרבת אלי ומבקשת אמפטיה. אני מלטף את עורפה וזורק לחלל: איפה הכינור?

אמא נאנחת עמוקות וליבה מלא טינה: טוב, זה היה בימים הקשים ההם, כאשר גילו שאני בהריון, אילצו אותנו לחזור לשער הנגב. אהבנו מאוד את המקום ולא רצינו לצאת, אך אתה יודע שאז לא היתה אפשרות, ובכלל לא מתווכחים. מסרנו את הכינור לחבר שישמור עליו והוא נשבר. אני כעסתי נורא, ואבא לא חזר לנגן יותר. נדמה לי שהכעס ניכר עד היום בקולה, ושברי הכינור על מיתריו הקרועים טמונים עמוק בזיכרונה.

צלצול הפעמון חזק וצורמני. אין זה פעמון של ממש, אלא גליל ברזל חלוד וחסר תהודה הרמונית, דומה יותר למצילה ופטיש ברזל מאולתר. כולם מחכים לרגע זה, בו יושבים לארוחת הערב.

אנחנו קמים ויורדים מהתל. גם השמש יורדת ומאירה את ההר בכתום. הכביש החדש חוצה את העמק ומפריד את הקיבוץ מעֵבְרו הרחוק, הנשכח והנחשק.

חן שפירא, ללא כותרת 2000, טכניקה מעורבת על נייר, 100x70x2

חן שפירא, בור סיד, 2001

אלי שמיר, שור מת בנוף, 2000, שמן על בד 140x180

נרית רייכל

תבור

כְּשֵׁיגְמֵר לִי הַשְּׁבִיל הַחֲרוּשׁ -
 בֵּין שְׁתֵּי חִלְקוֹת מְטָעִים
 שֶׁל עֲצֵי שְׁזִיפִים, אֲדָמִים,
 אֲנִי יוֹדַעַת שְׂאֵת מְקוֹם הַיְּאוּשׁ
 יִתְפַּס הַתְּבוּר.

זְקוּף וְעָגֵל וּמְקַף הֵלֵת אֹר
 גְּלוּי וְשָׁקוּף, וּמְקוֹם שֶׁל מְסֻתוֹר,
 נִתְחִיל אֶת שִׁיחַת הַשְּׁתִּיקָה הַיּוֹמִית
 לְטִיפוֹת נְחֻמָּה, מֵעַט מְלֻנְכוּלִי
 רוּחַ בְּלוּז, דְּמָעָה,

נְהִימָה שֶׁל דֵּי,
 אִי הַסְּכָמָה,
 עֶצֶה אֲוִירִית,
 אֲוֶשֶׁת אֲשׁוּרִים
 בְּדִיחָה
 צְחֻקִים קְטָנִים
 דְּמָמָה

אֲשֶׁה זְמַנִּית וְהֵר נֶצְחִי
 נֶאֱחָז בְּצוּק הַחֶשֶׁשׁ
 מִכְּעוֹר וְזֻקְנָה
 מִתְנַחֵם בִּיפֵי כְּנִסִּית אֲמוֹנָה
 נְשִׁימָה עֲמָקָה
 מוּל קְרִיצָה לֹא נוֹשְׁמֶת
 וְחֵינֵךְ אַחֲרוֹן לְהַיּוֹם וְנִתְרָאָה
 מְחָר

כְּשֵׁיגְמֵר לִי הַשְּׁבִיל הַחֲרוּשׁ
 אֲנִי יוֹדַעַת, אֶת מְקוֹם הַיְּאוּשׁ
 יִתְפַּס הַתְּבוּר.

ביני תלמי
מדרש על אבן

יצירה שנכתבה בבית מדרש "ניגון" של המדרשה, בפרק לימוד המבוסס על פסוק שמביא אחד המשתתפים וחברי בית המדרש יוצרים מדרש אישי. המדרש על האבן מבוסס על שורה משירו של יהודה עמיחי: "העבר זורק אבנים על העתיד".

דע שלכל אבן ואבן יש לה רואה מיוחד משלה.
אבנים, כמו מלים חיהן ומותן ביד הלשון
והלשון ביד הדמיון והדמיון ביד הזכרון (הזכרון שוכח את מה שהדמיון עוד לא ידע)
והזכרון ביד הכותבת מפקיד את אבן החכמים הישנה לעשות לו מדרש.
כמו שהאבנים של העבר מדלגות על המים של החדש
פוערות בהם גמה, מעלות רגע של קצף על חיוכם
ומעגלות בהם עגולים, (כמו טבעות הזמן של העצים) לפני שטובעות בתוכם.

אבן מאסו הבונים

בראש

והתחבאו

זרקו

ב

פ

נ

ה.

אבן כמו עבר ללא עתיד - אין לה הופכין.
אבנים כמו עתיד נזרקות אל גלי האבנים באנדרטאות של העבר
אבנים כמו הנה, משלכות אל ערמות השופכין
להדביק מחדש לוחות שמישהו נשכח שבר.
אבנים כמו הזמן, עומדות מלכת כביכול
כשמישהו מקדש אותן ושוכח להפך שוב את שיעון החול.

א.

הַעֲתִיד בּוֹחֵר לּוֹ אֶת אֲבְנֵי הַדֶּרֶךְ
מֵאֲבְנֵי הַחֶשֶׁן שֶׁל הָעֶבֶר.

ב.

אֶבֶן הַטּוֹעֵין הִיְתָה בִירוּשָׁלַיִם
וְהִלְכְתִי אֶצְלָהּ לְשִׁמְעַע אִם יֵשׁ מְכַרְיִזִין אֲבָדוֹת שֶׁל אֶתְמוֹל
וּבְלִילָה חֲשַׁבְתִּי שְׁגָם אִם הָיוּ, אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ לְתַת סִימָנִים לִישְׁפָה וְלִטֹל.

מֵאֶבֶן הַשְּׁתִיָּה נִבְרָא הָעוֹלָם
עַל אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה הֵצַב אֲרוֹן הַבְּרִית
וְנִעְקַד שֵׁם הַגְּדִי
מֵעַל אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה דִלֵּג סוֹסוֹ שֶׁל הַנְּבִיא לְשָׁמַיִם
שֶׁם כָּרְתוּ לָהֶם הַמַּאֲמִינִים אֶת בְּרִית הָאֶבֶן הַנּוֹרָקָת עַל כָּלָם
וְעַל הַשְּׁלוֹם שֶׁלָּהֶם שְׂאוֹבֵד בֵּין רֵאשִׁית לְבֵין אַחֲרִית.
... רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם כְּשֶׁתְּזַדְמֵן שׁוֹב אֶצְלָהּ אֶבֶן שֵׁשׁ טְהוֹר, אֲמַר מִיָּם מִיָּם.

תום פחימה התעוררות

עיניו של ג'ון קומון נפקחו בעצלתיים לאורה של שעת בוקר מאוחרת. אוזניו נפקחו אף הן בהיסוס והחלו מאזינות לציוצי הציפורים. מאז עברו במשרד שלו לשבוע עבודה בן חמישה ימים, היה יום שישי היום החופשי שלו. ואף על פי כן, רק לעתים רחוקות הרשה לעצמו בחסדו להתעורר מאוחר ביום זה, מפני שידע שגם בבית מצפה לו השלמת הדוחות שלא הספיק לסיים במהלך השבוע. היום היתה זו אחת העתים הללו. הוא הציץ בשעון המעורר, שזכה אף הוא ליום חופשי הבוקר. השעה היתה כבר כמעט עשר, למרות שבחוץ לא נשמע קול פרט לציוצי הציפורים.

ג'ון בירך 'תודה לאל' על השקט, שיאפשר לו לעבוד בנחת וביעילות. אולם מכיוון שהיה חילוני גמור לבשה ברכתו גוון אוילי למדי. על כל פנים היה מרוצה ממצב השלווה הנדיר. בימים כהרגלם, כשמפעם לפעם היה מנסה להשלים דוחות דחופים בשעות הערב, ההמולה בבית לא היתה מניחה לו לבצע את עבודתו כראוי; בימים כאלו היה טרוד מדי בוויכוחי סרק עם אשתו, והילדים היו מתרוצצים לו בין הרגליים וגורמים לו מיגרנה עם הרעש שלהם. אין ספק שמשפחת קומון רעשנית מדי עבורו. מה גם שהכבוד שרוחשים בימינו למפרנס הבית הוא כבר לא מה שהיה פעם. עם זאת, הרהר ג'ון, המצב לכשעצמו עדיף על מה שהיה כשגרו בדירה במרכז העיר. אז היה צריך לסבול גם את שאון התנועה הסואנת עשרים וארבע שעות ביממה, ואת המולת חיי המסחר והבילוי. כמה טוב שהצליח להתקדם כברת דרך כה גדולה במשרד, כך שיכול היה להרשות לעצמו לרכוש במשכנתא את ביתו הנוכחי בפרבר הירוק והשקט.

נוהל הבוקר שלו כלל צחצוח שיניים ושתית קפה שחור בקול רם, תוך כדי רפרוף בכותרות הבוקר. לאחריו התיישב ג'ון לשולחן עבודתו. ברגע של שאיפת אוויר לפני פתיחת הקלסר שלו, שוב שמע את השקט, שהפעם כבר היה תמוה בעיניו ורעם באוזניו. ציוצי הציפורים אמנם כבר דעכו קמעא, לאור השעה אחת-עשרה המתקרבת, אך מכיוון שהיו הצלילים היחידים שנמצא חשב אותם ג'ון לרועשים במיוחד. הוא הסיח דעתו מהדממה ושקע כולו בדוחות למשך כשעה.

לקראת השעה שתיים-עשרה בצהריים נתעייפה דעתו של ג'ון עליו, והוא פנה לנוח לרגע ולשתות מיץ תפוזים במטבח. מכיוון ששב וגבר השקט והפריע לו, הפעיל ג'ון את הרדיו. בתדר שעליו היה המכשיר מכוון השמיעו מוסיקה עכשווית קלה, כמו שבתו

הגדולה אוהבת לשמוע. הוא לא שינה את התדר כיוון שציפה למהדורת החדשות של השעה שתיים-עשרה, המושמעת בכל הערוצים, כבכל שאר השעות העגולות. היה זה מקצב נמרץ ורועש, אך לא צרם לג'ון, מאחר והיה אחיד ומכני. תוך כדי לגימת המיץ נזכר ששכח פרט קטן בדוח האחרון שרשם. הוא שב לעבודתו ושקע בה שנית.

כעבור שעה קלה נתעורר ג'ון מרשימות המספרים והבחין בכוס המיץ הריקה שעל המכתבה על-ידו. על קיר חדר-עבודתו, מעל לאקדח המהודר שקיבל במתנה מאביו, היה תלוי שעון. להפתעתו הרבה גילה ג'ון שהלה מראה כבר כמה דקות אחרי אחת, ושהוא פספס הן את החדשות של שתיים-עשרה והן את אלו של אחת. ברדיו המשיכה להתנגן אותה מוסיקה צעירה. ג'ון תהה האם היה כה שקוע בעבודתו עד שלא הבחין ששודרו החדשות, או שמא בתחנות הצעירים של ימינו כבר אין משמיעים אותן כלל. השיר הנוכחי היה דומה בכל לחמישה-עשר קודמיו, והדבר נמאס עליו. היות ונשאר עוד זמן רב עד למהדורת החדשות הבאה ניגש למטבח וכיבה את הרדיו. דומייה נשתררה.

בדרך-כלל אפילו בפרברים ניתן לשמוע מכוניות עוברות ברחוב בכל שעות היום. לפתע, משדמם הרדיו, ג'ון הבחין בדבר: אינו שומע רעש מכוניות. הוא הסית את הווילון והביט לרחוב דרך חלון המטבח. אכן, לא נראו מכוניות חולפות בכביש. ג'ון שיער שאולי הגיע אחד מאותם ימי חג או אבל לאומיים או עירוניים שאף פעם אינו זוכר את מועדיהם. או שמא שוב פצחו באיזושהי שביתה כללית. הוא הלך לחדר-האורחים והפעיל את הטלוויזיה, אולם כל שיכול היה למצוא היו אופרות-הסבון המשודרות בשעות הצהריים עבור עקרות הבית. אפילו בערוצי החדשות שידרו בשעות האלו רק כתבות תחקיר על הונאת הצרכן, על המורדים בזאיר או על איכות הסביבה. הדבר הרגזו את ג'ון והוא כיבה את המכשיר. בינתיים תקף אותו רעב. עד שיאכל כבר יחזרו ילדיו הקטנים מבית-הספר ויודיעו לו לכבוד מה הדממה.

ג'ון חימם לעצמו ארוחה מוכנה, מזג משקה מוגז וישב לסעוד את לבו. משהראה שעון הקיר במטבח אחרי שתיים, החלה דאגה מתעוררת בלבו. אשתו כבר היתה אמורה לחזור מהעבודה ולהביא את הקטנים מבית-הספר. ג'ון החליט לצאת לרחוב ולברר בעצמו על שום מה המהומה. ברגע שדרכו שתי רגליו מחוץ לבית, הכה בו השקט במלוא עוצמתו. בחוץ לא ראה נפש חיה ולא מכונית נעה. רק נביחות כלבים נשמעו מפעם לפעם. פרט לכך, אף לא רחש. אפילו הציפורים כבר עייפו מלציץ בשעת צהריים שכזו. מקיומם של בעלי-החיים הסיק ג'ון שלא פרצה מלחמה גרעינית שהכחידה את כל החיים בכדור-הארץ מבלי שנודע לו על כך. אך בבתי שכניו לא נשמעו סימני חיים. קצת המום נכנס ג'ון בחזרה לבית ונעל את נעליו. יצא מהבית למרפסת, נעל את הדלת, יצא לחצר ומהצד לרחוב. התחיל לצעוד על המדרכה, מסתכל לכל עבר, ומנסה למצוא בחצרות ובבתים רמז נראה לפשר חוסר ההתרחשות המשונה. משראה שלא חולפות על פניו מכוניות הלך ונעמד במרכז הכביש. הוא הביט לשני הכיוונים, עד כמה רחוק שהשיגו עיניו לראות. הכביש שמים.

ג'ון חש תימהון כפי שלא הרגיש מעודו. הוא החליט לנסות ולהיכנס לאחד הבתים, אולי יוכל מישהו להסביר לו את סיבת הדבר. בחצר הבית שבחר באקראי קידם את פניו כלב מאיים. היצור נבח בחירוף נפש והגן על בית בעלים שג'ון לא הכיר, אף על פי שגרו במרחק פסיעה מביתו במורד הרחוב שלו.

בבית הבא ברחוב, שאף אותו לא ידע ג'ון לשייך לבעליו, לא היה כלב. ג'ון נכנס לחצר, ניגש אל הדלת ודפק בה. דפק שנית. אין קול ואין עונה. אולי בני הבית בעבודה. או שאולי הם במרכז העיר, חוגגים אותו חג עליו ג'ון לא שמע. הוא דפק בדלת שוב, אך לא העז לנסות לפתוח אותה.

כשגם בבית הבא לא ענו לדפיקותיו ולקריאותיו הפך כל העניין למוזר מאוד בעיני ג'ון. הפעם אזר אומץ וניסה לפתוח בעצמו את הדלת, אשר התבררה כנעולה. לרגע שקל לנסות לפרוץ אותה בכוח, אך חש מאוד שלא בנוח עם הרעיון. ברייה מהוגנת שכמותו. על כן החל להקיף את הבית. מאמציו עלו יפה, הוא מצא את הדלת האחורית סגורה, אבל לא נעולה. בתחושה חריפה של פשיעה חצה ג'ון את מפתן הדלת. הוא קרא פעם נוספת. אין קול ואין עונה. אולי ישנים בני הבית, שכן השעה עדיין לפני ארבע אחר-הצהריים. ג'ון סקר את החדר אליו נכנס. היה זה חדר-אורחים ממוצע לחלוטין. ודאי שלא נראה נטוש. מיד יצא מן הבית.

מהחצר האחורית ג'ון בחן את הבתים השכנים, שנראו אף הם ריקים, אך לא נטושים. באוזלת ידו המשיך לשוטט בשכונה, בתקווה להיתקל בעוברי אורח. משהיתה השעה כמעט חמש נתבדתה תקוותו לגמרי. הוא גמר אומר בלבו לפתור את התעלומה ויהי מה. ג'ון נכנס לבית הקרוב והודיע בקריאות על בואו. משלא נענו קריאותיו עלה לחדר-השינה ומצאם ריקים מאדם. וכמו כן המקלחת, השירותים והמחסן. וכך בבית הבא. ובזה שאחריו. גם מתחת למיטות ובתוך הארונות חיפש. ביאושו פתח ג'ון את אחד החלונות וצעק החוצה: 'יש פה מישהו!!!'.

ג'ון יצא מהבית ורץ לביתו שלו. הדלת עדיין היתה נעולה, ולמרות זאת כשנכנס קרא לאשתו ולילדיו. בבהלה הוא החל להתקשר בטלפון למכרים, משפחה וחברים מהעבודה, אך ללא הועיל. כל צלצוליו לא נענו. בתחושה שאין לתארה במילים יצא ג'ון מביתו, טרק את הדלת, נכנס למכוניתו ונסע למרכז העיר. לאחר שבדרכו לא חלף על-פני מכוניות או הולכי רגל, ולאחר שמצא את המרכז המסחרי שומם, נדמה היה לו שהינו לבדו בעיר. בחרדה רבה התקשר ג'ון מטלפון ציבורי למטרה ולמספר חברים מחוץ לעיר, אפילו אל בן-דודו מעבר לים התקשר בלא מענה. בצער רב עמדה לנגד עיניו המסקנה, שכעת היתה נחרצת: אין יותר אנשים בעולם!

'איזה מין חלום מוזר', הכריז ג'ון בפני עצמו בנחישות ובידענות. תמיד אהב לחשוב

עצמו כמתעניין בפסיכואנליזה, ואף פעם לא האמין לאינדיקטור הצביטה. אט אט השיל מעליו עשרות שכבות של איפוק שהתפתחו אצלו במהלך חייו, כפי שרק בחלום ניתן להשיל. שכבה אחר שכבה. הוא התחיל בחציית הכביש ברמזור אדום, בגיחוך של רציונליות מהולה בפחד. במיוחד חיכה עד שיתחלף האור לאדום. והמשיך בלקיחת מוצרי-צריכה מחנויות. יש לציין שבחנות הספרים ג'ון הביט פעמיים ימינה ושמאלה בחשדנות פושעת, לפני שתחב את החוברת הפורנוגרפית לכיס הפנימי של מעילו. מעודו לא רכש חוברת כזו. בסופר-מרקט הכין לעצמו כריך בנינוחות הדוניסטית.

ג'ון הרגיש איך פועמים בו יצרים שלא הכיר מעודו. הם עלו אט אט כמו לבה מנבכי מקומותיהם הנידחים. והנה ההתפרצות קרובה, הרגיש. הרעיון הביזק במוחו, הוא עומד להגשים חלום ישן בתוך חלום: הבנק! ג'ון שבר את זכוכית דלת הכניסה. האזעקה הרמה שהופעלה הבהילה אותו, אך מיד נרגע. במאמץ מסוים, שהיה כרוך בפריקת זעם מופלאה, שבר ג'ון את הקופה שמצא בצדו השני של הדלפק, הצד שבו מעולם לא היה. הוא התענג על מראה שטרות-הנייר הרבים, ואף תחב את רובם לכיסיו. בנושלאנטיות מקצועית של שודדי-בנקים, כפי שראה בסרטים, הניח לכמה שטרות לצנוח לרצפה ולא אספם. הוא שיער בנפשו המחושבת שלא יעלה בידו לפרוץ את הכספת ולכן יצא מהבנק והחל להתרחק מהדי האזעקה. משיצא לחלוטין מטווח שמיעתה, עלתה בי שוב השאלה הישנה באשר לעץ הנופל בלב יער: האם מקים רעש או לאו?

כעבור זמן מה התחיל לשעמם את ג'ון הרעיון, שבאופן פוטנציאלי כל דברי-הערך בעולם שלו הם. ברגע זה הוא החל משתעשע בגבולות הנורמות וההליכות. שלא במודע, תמיד שאף בנפשו האינפנטילית לעשות את הדברים שעשה היום; החל מטיפוס על שלטי פינות רחוב והיפוך כיוונים, וכלה בהתהלכות בחוצות לבוש בתחתונים בלבד. כמה טוב להיות חופשי.

כל הפעילויות הללו הביאו את ג'ון לידי תשישות גופנית. הוא חזר למכוניתו והתיישב בה. ברגע שזכו גופו ומוחו למנוחה, תקפה את ג'ון תחושה קשה של מציאותיות. שהרי מי חולם על עצמו נח. היה זה רגע של פחד, שהושקט על-ידי חוש ההיגיון הבריא שלו. בגלל העייפות שחש, חשב ג'ון שמוטב כי ילך לישון. קסם לו הרעיון שילך לישון ברחוב, או באיזו חנות רהיטים, ויתעורר במיטתו החמה בבית. אולם לאחר ששקל זאת, סבר משום מה שלדבר עלולה להיות השפעה מסוכנת על התת-מודע שלו. בנסיעתו הביתה ניחם ג'ון את עצמו באותו גיחוך מפוחד: אף כי נותרתי לבדי בעולם, עדיין נותרו לי ביתי ונכסיי.

ג'ון נכנס הביתה ובירך את הלא-נמצאים ב'ערב טוב'. נוהל הערב שלו כלל אמבטיה חמה ושתיית תה, אם כי נפגם מהיעדר יומן חדשות הערב בטלוויזיה. לאחריו נכנס ג'ון למיטה. השעה היתה כבר כמעט עשר. למרות שגופו חש תשישות, הרגיע עצמו: אין זה אלא חלום. אך שנתו נדדה...

אינו עוד מנהל של פקידים במשרד, ולא פקיד מנוהל המבצע את עבודתו נאמנה. אינו עוד מפקד וחייל בחיל-הנחתים. אינו עוד אב למשפחה ובן לאומה גאה. אפילו אינו בנו של האלוהים, למרות שבאותו הרגע השתוקק מאוד להיות. הוא ישנו ואיננו. הקרקע נשמטה מתחת לרגליו. אכן, לפחות נותרו לו ביתו ונכסיו.

משהו בו התעורר והבין: מאז ומתמיד היה בודד, אלא שלא הרגיש בכך. אולם אין זו אשמתו, קבע, כזה הוא האדם. משלא נירדם ולא התעורר זה כמה שעות, מאס ג'ון במחשבותיו הטורדניות. הוא יצא מהשמיכה, קם מהמיטה וניגש לחדר-העבודה לעשות משהו עם עצמו...

Y A T S V

בלילה כשאני ער אני שואע אותה קודאת את
 השירים שלה בקול רועד חנק אבני אחר כך
 היא באה לאיטה עם עיניים אדומות וחיוך אטוק
 ומתנצל היא לא יודעת עד כמה אני אקונא

אני מוסיף, אני קונא, אני כתיבה טובה קודם לזה

אני לא הגנר בשירים שלה לאה אני
 אדגיש אשם

יהודה יציב, 1999, טכניקה מעורבת על נייר, 100x70

مفيد صيداوي قلم يكتب سلاما

قلم في يده
ودفتر على الطاولة
قلم في يده
ومحاة على قلم
الآنية
قلم في يده
ومبرة وحاوية

قلم يكتب سلاما
قلم يكتب حربا
قلم في يده يكتب
حربا سلاما
سلاما حربا

قلم في يده
محاة تنطح السلام
محاة تمحو سلاما
تمحو السلام المحاة
يلقي الورقة في الحاوية

قلم في يده
قلم يكتب حربا
كالعنقاء من الرماد
تنتصب المحاة
تنقض على الحرب
تسقط الحرب في الحرب
وتضيء فراشتان
في الحقول الخضراء
وتغمر القمر
دنيا من الألوان

אָבן אַל־חטאָף (מופיד סידאוי)
עפרון

עפרון בידו
מחברת על השלחן
ומוחק שאנן ליד האגרטה
עפרון בידו
מחדד ופסלת

עפרון כותב שלום
עפרון כותב מלחמה
עפרון בידו כותב
מלחמה ושלום
שלום ומלחמה

עפרון בידו
מוחק נוגח שלום
מוחק שלום
ומשליכו לפסלת

עפרון בידו
עפרון כותב מלחמה
כחל מאפר
נצב המוחק
מתבית על המלחמה
מלחמה נופלת במלחמה
ושני פרפרים
נוצצים בשדה הירוק
שלל של צבעים
אופף את הירח.

תרגום: פתחי פוראני

עלי אלון שני "קמעים" חינוכיים

א. בגדי המלך הישנים

"והגדת לבנך..."

מה קרה לילד הקטן לאחר שצעק בקולו הדקיק: "המלך עירום"? האם אביו הקשיב לו? האם העם הקשיב?

סביר להניח שבהמולת השקר הגדול, בין קריאות הרמקולים ושירי-הלכת המתלהמים, איש אינו מקשיב לקולה הדק של האמת. ואפילו אם שמעו, כלומר, אם כולם באמת "לא ראו ולא שמעו ולא ידעו" ורק "פתאום נפקחו עיניהם" - כפי שטוענת הגירסה הרישמית* - הרי היו פורצים בצחוק גדול, שהיה הופך לזעם נורא, היתה פורצת מהפיכה, והמלך היה מודח עם שריו - כי מי היה מסכים שימלך עליו כזה מלך (שלא להזכיר את הזעם המצטבר על מלתחות הבגדים והנעליים כשהעם עירום ויחף - אבל זה בסיפור אחר)?

סביר להניח, אם כן, שמה שקרה באמת היה כך: אלה שעמדו ליד הילד, במקום לצעוק "הביטו, המלך באמת עירום!" צעקו: "שקט! שקט!", "מי זה מפריע את הסדר הציבורי?", "איפה אבא שלו?", "ילד, לא אומרים כאלה דברים בפומבי!", "זה לא פוליטיקלי-קורקט!", "איך נוכל לחיות אם כל אחד יגיד את האמת?"...
ואביו, שלא קיים את מצוות "והגדת לבנך", התבייש כל-כך בבנו המפגר והבלתי-מחונך שהמיט קלון ואולי גם שואה כלכלית על המשפחה - האב היה פקיד בארמון - שהפליק לו מיד שתי סטירות מצלצלות (שכולם ישמעו!) וגרר אותו בתנוך אוזנו, מיילל, הביתה, וגם השכיב אותו לישון בלי ארוחת ערב, וכו'...
והילד?

הוא למד את הלקח, כלומר התבגר, התברגן, ולמרות שראה במו עיניו את המלך

* כפי שטוענת הגירסה הרישמית: והחצרנים, שהיה עליהם לשאת את שובל הבגד, גיששו ומיששו בידיהם על הארץ, כאילו היו מרימים את השובל. ואחר הלכו והיו כנושאים משהו באוויר. הם לא העזו להעלות כל חשד עליהם, שאין הם רואים מאומה. והמלך הפסיע תחת לאפיריון המפואר וההמונים, שנתקהלו בחוצות, הריעו: "מה נהדר לבושו של המלך! פאר והדר! מלאכת מחשבת!" מי פתי ויודה שאין עיניו רואות את הלבוש?
אולם לפתע בקע מתוך ההמון קול דקיק של ילד קטן: "הביטו! המלך עירום!"
"הקשיבו לקול הילד!" - אמר אביו. ומיד עבר לחש בהמון: "המלך עירום! ילד קטן אמר שהמלך עירום!"
"המלך עירום! קרא לבסוף כל העם כולו. (אנדרסן: "בגדי המלך החדשים")."

עירום, אמר יפה "סליחה טעיתי". עכשיו הבין את "חכמת המבוגרים", קרי: שהדרך היחידה לשרוד היא להיות "חרש" ו"עיוור" כמו כולם, להגיד על עירום לבוש ועל לבוש עירום, "להתברג" לתוך המערכת שבה כולם משקרים את כולם, "עומדים על ראשם" ** כפי שטוענת הגירסה הרישמית: והחצרנים, שהיה עליהם לשאת את שובל הבגד, גיששו ומיששו בידיהם על הארץ, כאילו היו מרימים את השובל. ואחר הלכו והיו כנושאים משהו באוויר. הם לא העזו להעלות כל חשד עליהם, שאין הם רואים מאומה. והמלך הפסיע תחת לאפיריון המפואר וההמונים, שנתקלו בחוצות, הריעו: "מה נהדר לבושו של המלך! פאר והדר! מלאכת מחשבת!" מי פתי ויודה שאין עיניו רואות את הלבוש? אולם לפתע בקע מתוך ההמון קול דקיק של ילד קטן: "הביטו! המלך עירום!" "הקשיבו לקול הילד!" - אמר אביו. ומיד עבר לחש בהמון: "המלך עירום! ילד קטן אמר שהמלך עירום!" "המלך עירום! קרא לבסוף כל העם כולו. (אנדרסן: "בגדי המלך החדשים"), ומי שאומר את האמת נחשב לטיפש ולבלתי-כשיר למישרתו. כמאמר הפיתגוס: "השקר המוסכם מאחד את העם. האמת העירומה - סכין בלב האומה."

ומלבד זה - עכשיו כבר התחיל להתקרנף - איך אתה יכול להיות בטוח שהמלך באמת עירום כש-ו-ל-ם אומרים את ההיפך, כפי שמוכיחים כל הסקרים, וכפי שכבר אמרו חכמינו ז"ל: "קול המון כקול שדי", ואפילו המדענים מסכימים ש"אין אמת זולת הסטטיסטיקה", כלומר הרוב, הנורמה, הנורמאלי, המשותף לכל "שהוא הביטוי האובייקטיבי, המדעי - ומכאן שגם האלוהי - של האמת" ולא איזו "התגלות" יחידה, קרוב לוודאי כוזבת, ואפילו נער יודע היום ש"אין 'אמת' זולת הדמיון הפרוע של המסתכל" כפי שהוכיחה תורת הקוונטים, הדקונסטרוקציה, הפסיכואנליזה ("כן, באמת כדאי מאוד שתיגש בהקדם לפסיכולוג"...)

ובאמת, אולי החושים שלך מרמים? כלום חכם אתה מכולם? ואולי - וזאת מן הסתם האמת לאמתיה - אתה טיפש מכולם?

ויום אחד - הוא כבר הפך עכשיו בעצמו לאב - הלך עם בנו הקטן לחזות במצעד המלכותי השנתי (התזמורת רעמה כנ"ל) והילד התמים צעק פתאום בקול דקיק: "המלך עירום!"

וקיבל מיד שתי סטירות מצלצלות...

** "עומדים על ראשם": הברווזונים הקטנים היו שטים אנה ואנה בבריכה, ומראיהם כסיעת כנריות צהובות, ואמם, שהיתה לבנה כשלג ורגליה אדומות, לימדה אותם כיצד יעמדו על ראשיהם בתוך המים: "לעולם לא תוכלו להתקבל בתוך החברה הגבוהה אלא אם כן תלמדו לעמוד על ראשיכם" - היתה חוזרת ומשננת להם... והיא עמדה על ראשה כדי להראות לילדיה דוגמה טובה. (אוסקר ויילד: "הילד הנאמן").

ב. פינוקיו

פינוקיו שלנו נולד חי (כמוני וכמוך) ורק במשך השנים הפך לבובת-עץ מלאכותית*: בתחילה היו אלה הידיים המתוקות, הרפות, שידעו ללטף ולחבק - והפכו לאגרוף כדי להילחם, להרביץ, להרוג; אחר-כך הרגליים, שהלכו יחפות על הדשאים, שחשו-נגעו בסוד האדמה - ננעלו, סונדלו, בנעליים מעור פרה שחוטה, איטלקית; הגוף שרץ עירום בגן-העדן - עונב, נחנק בבגדים; העור הפך לקליפה; אחריהם הפנים, העיניים שנעצמו כדי לא לראות, האוזניים - כדי לא לשמוע את הזעקות; ולבסוף גם הלב נאטם, התעצה, התאבן, הוחלף בלב מלאכותי, לב מכאני, כולו קפיצים וגלגלים - כי איך ילד יכול לעבור את החיים, לשרוד, עם לב אמיתי? ומי עולל לו כל זאת, ג'פטו? מיהו בעל "תיאטרון-הבובות האימתני"? אנחנו, בובות-העץ הגדולות. ההורים.

---

* הפך לבובת-עץ מלאכותית: לא היה ספק: זאת היתה בובת עץ. לפני שנאחז פניקה הוצף ליבו של ג'פטו חמלה רבה לפינוקיו. לא ייתכן שזה לא חש בשינוי הנורא שחל בו, אלא שהוא, בתמימות של ילד קטן שהכל חדש לו, קיבל את השינוי והתרגל אליו כאילו היו דברים מעולם. כאילו היתה הגמישות היחסית של העץ תחליף הולם לבשר החי, כאילו שוב חלה במחלת ילדים שהאטה את תנועותיו, כאילו החיים, שהלכו ונתעצמו בו עד שהיה מגוש בשר מפרכס ברחם לתלמיד כיתה אלף הגיעה שעתם לחזור ולהסתלק ממנו בדרך הטבע קמעה-קמעה, עד שיהיה לבובת עץ גולמית המונעת בחוטים דקיקים, בלתי נראים. (עדי צמח: "פינוקיו").
(מתוך הספר "לב צעצוע", העומד לראות אור בקרוב)

משה יצחקי
רטרופקטיבה

הייתי זורע בך
אוני בפאת השדה מניף
ומחבק אלמה ודש כמו קנטאור
מפזר זרעי המיוני במרחב יה לרוח
ואן גוף מושח בצבעי שמן על קנבס אותי
לפני שנים חורש, זורע וקוצר בשדות הנגב
מול מגדל המים המנקב של בארות יצחק
הישנה, או נוגס עוד כברת אדמה הנושקת למכתש
בארי בחלופי עונות. האור שמשח ואן גוף
על הקנבס בארל עטף אותי על אדמת הלס
שזרעתי בה, שנתפתתה לי להתעלס לקול
הקורא עד בוא הקציר, עד מעוף הכחל והשרקר
בציד פרפרים ודבורים בטקס שנמשחתי לרעות כרי רך
עם ארטמיס בשדות הציד אני. הייתי
קנטאור זורע ונמשח במכחולו המפלא של ואן גוף.

משה יצחקי

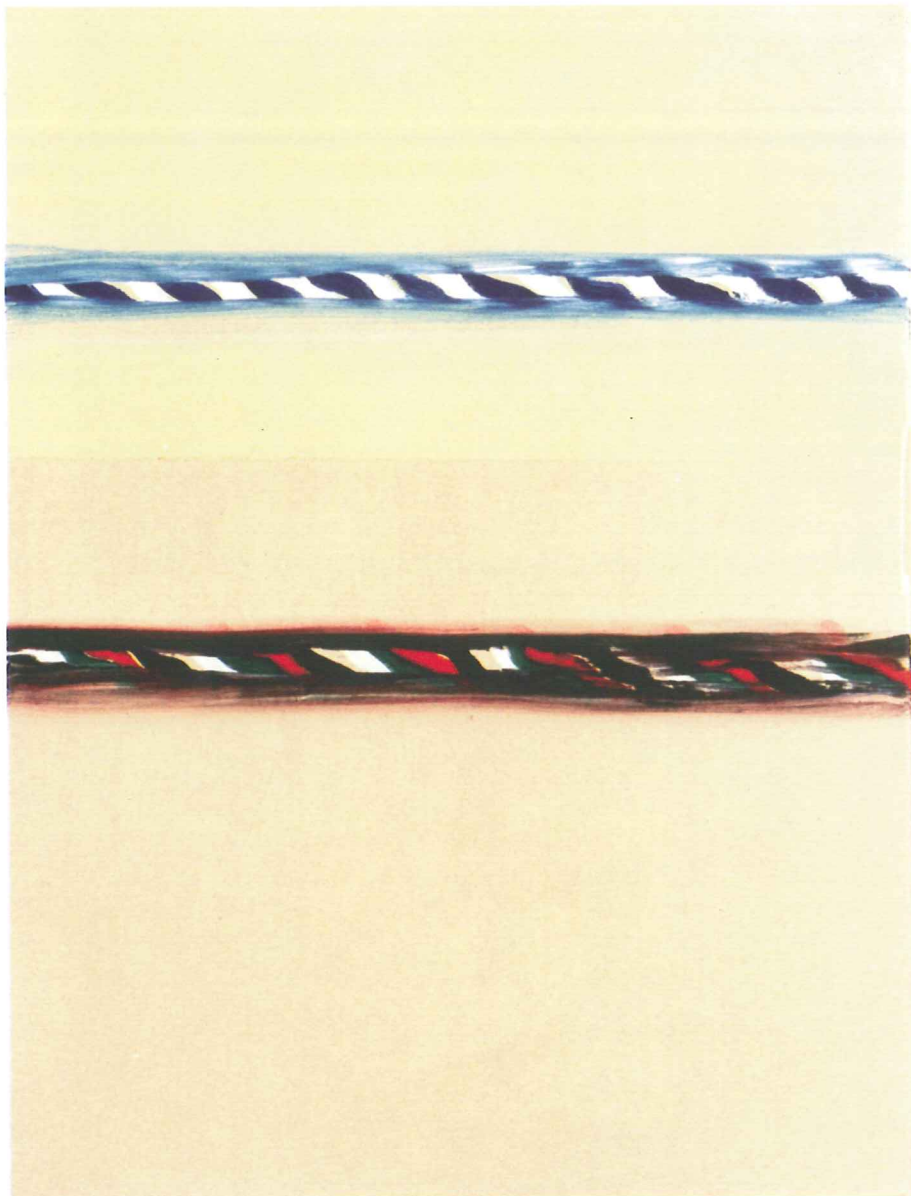
חבל קוסובו

שְׁלוֹשׁ חֲשַׁבְתִּי עַל חֶבֶל
קוֹסוֹבוֹ. אֲמַרְתִּי, עֲדִיף לְחַשֵּׁב עַל אֵי
יוֹנֵי כְּמוֹ קוֹס
אוֹחַתּוֹ, מַה לִּי וּלְחֶבֶל קוֹסוֹבוֹ
כְּמוֹ כָּלֵם אֲנִי מְנַעֵנֵעַ
בְּרֹאשֵׁי אוֹת הַשְּׁתַּתְּפוֹת בְּצַעַר
הַחֶבֶל.

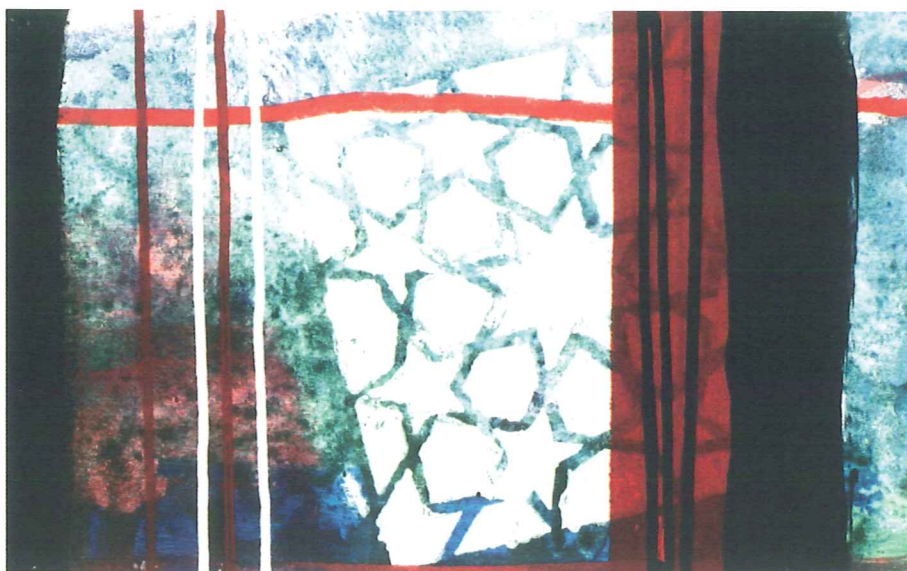
הַסְּרָבִים מְזַכִּירִים אֶת יְרוּשָׁלַיִם
וְעֵינַי הַפְּלִיטִים לְמַפְצִיצִים בְּשָׁמַיִם
וְיֵלֵד אֲרַמְנֵי מַחֲפֵשׁ בְּאֶפֶר
שָׂאֵר, בְּשֵׁר, אוֹ לְמַצַּעַר תְּמוֹנוֹת לְזִכֵּר
עֲגָלוֹת, מְסָלָה, נְתִיבוֹת
מְרַגְעָה, יֵלֵד מַחֲפֵשׁ חֶבֶל
הַצֵּלָה בְּקוֹסוֹבוֹ.

אֶתְמוּל נְסִיתִי לְמַחֵק אֶת זִכְרֵי קוֹסוֹבוֹ.
וְלְהַעֲלוֹת עַל רֹאשׁ שְׂמֹחַתִּי אֵי יוֹנֵי כְּמוֹ קוֹס
אוֹחַתּוֹ, מַה לִּי וּלְחֶבֶל קוֹסוֹבוֹ? כְּמוֹ כָּלֵם
אֲנִי מְנַעֵנֵעַ בְּרֹאשֵׁי אוֹת הַשְּׁתַּתְּפוֹת בְּצַעַר
הַחֶבֶל. לְהַשְׁתַּחֲרֵר, לְנוֹס אֲנִי אוֹמֵר, לְטוֹס

וְהַחֶבֶל? קוֹסוֹבוֹ? הַיֵּלֵד? הָאֶפֶר? אֲנִי
הַחֶבֶל? מַה לִּי וְלוֹ מְלֶכֶד הַשִּׁיר הַזֶּה,
זְכָרוֹן עָמוּס, בְּרִית דָּמִים רְחוּקָה, אֲדָמָה,
סְפִירַת מְלֵאֵי נְצַחִית: אָדָם, חוּדָה, קִיּוֹ,
הֶבֶל, יִצְחָק יִשְׁמַעֵאל, עֵשׂוֹ יִשְׂרָאֵל
הַלוּלָאָה, הַחֶבֶל וְשְׁנֵי קִצּוֹת הַחֶבֶל?

עידית לבבי גבאוי, שני פסים 2000, שמן על בד 30x40

סלאם דיאב, ללא כותרת, אקריליק על בד, דיפטיכון 35x50 2x

רויט שוסטר, חג המשק 2000, (פרט מתוך מיצב) טכניקה מעורבת על דיקט 40x30

עידית לבבי גבאי, שתי מגבות מטבח, 2000, שמן על בד 40x30

משה יצחקי
עולים בחומה

הורֵי עָלוּ בַחֹמָה
וְלֹא יָדְעוּ שְׁעָלוּ בָּהּ בְּשַׁעַה שְׂרָבִים
נָסְעוּ לְאֲמֵרִיקָה הֵם כְּמוֹ חֲמַנְיֹת
נָטוּ לְפָלְשֵׁתֵינָה שֶׁהִיְתָה לְיִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר בְּרִבּוֹת הַיָּמִים תִּמְשִׁיךְ
לְהִתְפַּצֵּל, לְהִתְפָּרֵד וּלְהִתְפַּזֵּר. אָבִי
פָּרַעַנְק פָּרַךְ וְאִמִּי רוֹקֶמֶת תַּחְרָה
וְחִלּוּמוֹת פְּשׁוּטִים עַל גּוֹבְלָנִים
הַעֲדִיפוּ לְחִיּוֹת בְּעִירָה שְׂכָלָה
עוֹלִים וּמְהַגְרִים עַל מְזוֹדוֹת
שֶׁמְעוֹלָם לֹא יֵצְאוּ מִגְּבוּלוֹת
הָאָרֶץ שֶׁהִיְתָה מִבְּטַחַת, מְקִימִים לְלֹא דַעַת
תּוֹרָה וְיִשׁוּב כְּנֶגֶד הַכָּל אָבִי הַכֹּפֵר מִגְּבוּלוֹ
יֵצֵא רַק עַד דָּלֶת אֲמוֹת שְׁלוֹ. אִמִּי
שֶׁסְּרָגָה וִילּוֹנוֹת, סוֹדְרִים, כּוֹכְעֵי
חֶרֶף, רִקְמָה תַּחְרָה וְחִלּוּמוֹת פְּשׁוּטִים
עַל גּוֹבְלָנִים, הַשְּׁלִיכָה לוֹ תָּמִיד
עַגְז מֵה שֶׁלְּפַעֲמִים קוֹרְאִים לוֹ בַּיִת לְפַעֲמִים שְׁמוֹ
אֶהְבֶּה. מִמְזַרְח לְמִזְרַח נִפְרָמוֹת עֶכְשָׁו
עֵינֵי סְרִיגִיָּה כְּמוֹ רִשְׁתִּיּוֹת וְעַדְשׁוֹת עֵינֵיהָ הַמְּכֻסּוֹת
קִטְרָקֵט שֶׁל צֶעַר וְשׁוֹם צְעִיפֵי טָלְלִים שֶׁל בִּקְר וְאֶף מְלָה
שֶׁל עֶרְגָּה לְשֵׁם אוֹ לְאֲמֵרִיקָה. חֲרוֹת
הִיא מִבְּקֻשֶׁת בְּלִי פֶסֶל, אָבִי הַסְּדוּק מְצַבֵּיעַ מֵטָה
לְמִקּוּם בּוֹ תִּהְיֶה חֲרוֹתוֹ עֶפֶר
הָאָרֶץ. וְהִיא שְׂפָל הַשְּׁעָרִים נִנְעָלִים בְּפִנֵּיהָ
רַק דְּמָעָה אַחַת לָהּ עַל נוֹף
פְּקַעַת בְּגֵרוֹן מוֹלְדֵת עַל הַחוּף
הָאֲחֵרוֹן שֶׁהוֹלֵךְ וּמִתְרַחֵק
מֵאֲנִיתָה הָעִגּוּנָה

فتحي فوراني ناس بلا جذور

«أبو قطشة».. كان لقبه!

واحد من قلائل من الناس الذين يحتلون مساحة بارزة من تاريخ هذه المدينة، ويعطونها الطابع المميز عن المدن الأخرى. ولا فرق أبداً بينه وبين أي من الأماكن الأثرية التي تكسو المدينة ملامحها البارزة. وإذا نسيت المدينة، فلا تنسى هذه الآثار التي تغوص بعيداً في أعماق الذاكرة، وبضمنها «أبو قطشة»!

أشياء أخرى لا تزول من الذاكرة—رائحة الأوساخ والنفائات المنبعثة من زوايا الأزقة، ووجه جابي الضرائب المحتقن بالدم... ويقولون «دم البق»، وبائع الجرائد العجوز الذي اهترأت شوارع المدينة لكثرة تجواله. فما امتلاً نصف معدته!.. و«أبو سميحة» ذلك العجوز القصير المرح صاحب الأنف الأفطس واللسان اللاذع، وأحد محترفي «القبيل والقال» المتجولين في دواوين المدينة الصغيرة... الخ

أما «أبو قطشة» فرجل بلا جذور، لا يعرف أحد تاريخه ولا تاريخ أذنه المقطوعة من جذورها. جاء به شيء يسمى القدر، وغرسه في قلب سوق المدينة. كان ذلك فجأة وقبل عشرين عاماً. لا يعرف أحد بالضبط كيف جاء، ومن أين جاء، واختلفت الروايات في مصدر النبع، واختلفت الحكايات، وتخطت حدود المعقول، لتنتقل إلى أجواء خرافية هزلية!

ولم يسلم «أبو قطشة» من لسان «أبو سميحة» الذي كلما «خطم» من السوق يتلقفه أصحاب الحوانيت وخصوصاً في ساعات العصر، فينصبون شبه ديوان، ويفتحون خزائن الأسرار، بسيجارة تتبعها «ولعة». ويفيض «أبو سميحة» بالحديث عن فلان الذي خبأ معشوقته في الطابق السفلي من «شرواله» وعن آخر أخبار فلانة التي «دوخت» شباب المدينة، حتى إذا وصل إلى «أبو قطشة» تهللت أساريره، وفرك شاربيه، واعتدل في جلسته، وتنحنح، وراح يحدثهم مستمتعاً بحديثه، عن أذن «أبو قطشة» التي راحت ضحية الجنون الفجائي «لبغلة» أحد الفلاحين!! حيث هاجت وانقضت بأسنانها على أذنه فقطشتها... وينفجر المتحلقون حوله بالضحك، فيستلقون على ظهورهم، وتفيض عيونهم شلالات من الدموع. أما إذا صادف أن مر «أبو قطشة» في هذه الأثناء، فيكون الضحك مضاعفاً، ويعرف «أبو قشطة» الباعث على هذا الضحك، فينظر إلى أبو سميحة وعلى شفتيه ابتسامة ضيقة فيها لوم وفيها عتاب، ويهدد بفضح سر كتلة اللحم الكروية التي تطل من جبينه، وهي حكاية «تفقع» من الضحك كما يدعي «أبو قطشة». فيتضاعف ضحك

الجماعة، ويضعف مرح أبو سميحة أمام هذا التهديد غير أنه كان متأكدا أن «أبو قطشة» رجل طيب القلب لم يضر له سوءا في يوم من الأيام.
لم تكن لأبي قطشة مهنة معينة يعرف بها وتلازم اسمه «كسعيد السماك» و«مصطفى البويجي» و«عادل الكندرجي»، غير أن أهل المدينة اعتادوا في أتراحهم أن يلتقطوه من إحدى زوايا السوق، ويعطوه حزمة مغلفات عليها خطوط عريضة سوداء، فلا تكاد تمضي ساعة أو تزيد حتى يكون قد فرّ المدينة وعاد توا إلى أهل الفقيده. وهناك يشمر عن ساعديه ويفيض بالحركة ويعرف واجبه الذي لازمه على مر الأيام: وهو أن يذهب لاستدعاء «خليل» حفار القبور، ثم إحضار التابوت ثم الكفن، وما إلى هنالك من التحضيرات اللازمة لتشيع الميت إلى جوار ربه.

بعد هذا يعود إلى بيت الفقيد، ويصبح واحدا من أهله وأقربائه فيكسو وجهه بمسحة من الحزن، ويقطب جبينه ويكسر أحد حاجبيه، ويخرج من جيبه خرقة باهتة المعالم فيمسح عن عينيه طبقة الدموع الرقيقة، ويعصر أنفه. ولا ينسى في مثل هذه الحالات أن «يكش» الأولاد الصغار الذين يتجمعون عند باب الدار للتفرج على الميت، فيتفرقون ليتجمعوا ثانية، ولا يسلمون في الهزيمة الثانية من مسبة دسمة مشبعة بتيار من رذاذ لعابه.
وبعد ذلك تراه في طليعة المتصدرين للجنازة، يمشي بهدوء وبغرغز عينيه في عيون الصغار الذين يتجمعون على جانبي الطريق، فيعرقلون سير الجنازة، ويشوهون قدسيتها واحترامها، ولا بد له في هذه الأثناء أن يتمهل قليلا، ويتباطأ في مشيته حتى يقترب من حاملي التابوت فيساعدهم في حمله ويتسلل بعدها إلى الصفوف الأمامية المتابعة المهمة.
وبعد أيام من تشييع الميت إلى جوار ربه، يذهب «أبو قطشة» إلى أهله، أهل الفقيد، فيدخل معزيا بوفاته، ومكررا بعض الجمل التي يحفظها الناس خصيصا لهذه المناسبات، فيتمتم:

- البقية في حياتكم، لا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم، كل نفس ذائقة الموت... الخ
ولا يترك ذلك البيت إلا وقد دس في جيبه بضع أوراق خضراء مقابل أتعابه!
أما إذا كان الميت من أصحاب الآلاف المكدسة، أو من ذوي الشأن، فعندئذ يهبط عقل «أبو قطشة» من رأسه ليتكوم في يديه وقدميه ولسانه! ويتحول إلى كتلة من الحركة، ويتفانى في تقديم خدمته ويستنفد آخر قطرة من الطاقة الكامنة في أعماقه، ويضحى بها لوجه الله، ووجه «المرحوم».

ولا يزال أبو سميحة يعيره كلما التقى به، فيذكره بما جرى له مع «أبو الفئاتش» الذي شتمه وشم الفقراء.. أولاد الكلاب! ويقول له بعد ذلك -كثرة البطر تعمي البصر- والله لو كنت مكانك، لكسرت رأسه، أم أن بصلتنا ستبقى تحترق!

ما زال «أبو قطشة» يذكر هذه الحادثة جيدا. كان يومها جالسا في السوق أمام صالون سعيد السماك حين سمع صراخا يقطع نياط القلوب، فالتفت إلى مصدر الصوت ورأى المارة

وأصحاب الحوانيت الذين تركوا مصادر رزقهم، وتجمهروا لينقذوا الضحية من جزاها، ونهض «أبو قطشة» فشق طريقه ووصل مركز الجمهرة، ونظر إلى كومة صغيرة من البيض المكسر، حيث استلقى بجانبه الولد الصغير «محرور» وهو ينشج بالبكاء، ويمسح دموعه المنهمة بظاهر يديه، ويخرج من فمه آهات عميقة متألمة، تتخللها عبارات مثل:

- والله العظيم .. مش مخصوص .. آه

وينظر «أبو قطشة» إلى «أبو الفئاتش» فيرى حذاءه الملوث بالبيض السائل، ويزيد الآخر من صياحه فيرغي ويزيد ويشير بإصبعه مهددا متوعدا. وينظر «أبو قطشة» إلى الصبي ووجهه المتورم وآثار الركل الزرقاء التي تبدو عليه بوضوح، فيحترق دمه، ويستعر الحقد في قلبه، ويتجمع على شفتيه، ويهم بتفجيريه على رأس هذا «الأستاذ» ليلقي به إلى جهنم ويئس المصير!

وتصطدم عينا «أبو الفئاتش» بعيني «أبو قطشة» فيستشف من نظراته ما يعتمل في صدره، غير أنه لا يأبه لهذه النظرات الحاقدة التي تمنعها اعتبارات كثيرة من الانفجار، ويزداد صياحه، ويطغى على توسلات المتجمهرين التي تحولت لتتخذ طابع الجفاء والنفور، والتي تخفي في ثناياها حقدا عليه وعلى أمثاله، فينفجر ويسب «أولاد الكلاب»!

غير أن هدير صوته يخف فجأة، حين تتعلق عيناه بعيني علي الحمال الشاب، مفتول العضلات الذي يتطاير الشرر من عينيه أمام هذه الإهانة، ويوشك أن ينقض عليه ليحرقه من أساسه ويلعن سنبيله! ويشم المتجمهرون رائحة الجو الذي شحنت بما لا تحمد عقباه، فيأخذون صاحبهم «علي» جانبا، وينهون القضية بالتالي هي أحسن، خصوصا وأن «الأستاذ» من ذوي الشأن، وهم من الناس الذين «يمشون الحائط».

هذه الحادثة يذكرها «أبو قطشة» ويذكر كيف بلغ الإهانة من هنا وخرجت من هناك عندما قبض عزرائيل على روح «أبو الفئاتش».

يومها طارد كالحمار! طارد كمن يطارد لنفسه وكأن الميت أعز عليه من نفسه. وقد شوهد كمن يخاف غضب الله، فيعمل الخير بشراهة، لكي يضمن له مكانا في جنة عدن تجري من تحتها الأنهار!

وفي اليوم التالي وعندما عوتب علي تفانيه يوم موت «أبو الفئاتش» أقمرت شفاته ابتسامة هادئة تشع بالإيمان الذي يمتد بعيدا في أعماق قلبه، وتمتم بلهجة ولي من أولياء الله الصالحين:

- لا بأس.. من يعمل خيرا فلنفسه، والله لا يضيع أجر من أحسن عملا.

وينظر إليه «أبو سميحة» نظرة عميقة، وتقفز الى رأسه الحادثة التي «فورت دمه» عندما سمعها، ويترك أذنه لتصارع عبارة «أولاد الكلاب».. فتتقد عيناه وتودان حرق الدنيا في لحظات.

*

جنازتان..

لفيف من أولاد الحارة يسير في « جنازة » مرحومها « كلب »! بعضهم يجر الكلب بسلسلة خرق متصلة ببعضها البعض، بينما يمشي الآخرون خلف المرحوم مشية هادئة فيها رزانة مصطنعة، وعلى وجوههم حزن مفتعل، وعبوس أكثر افتعالا. يتكئ أحدهم على بقايا عصا منحنية المقبض، يدق بها الأرض بين خطوة وخطوة دقائق فيها إيقاع، ومن وجهه تطل « تكشيرة » سوداء تكسف شمس تموز في عز شبابها!

وفجأة تنجذب عيناه إلى الزقاق المقابل ويلكز رفيقه بمرفقه فيلتفت إليه أولا، وإلى الزقاق ثانيا. ويلتفت الآخرون صوب الزقاق، صوب الجنازة الصغيرة، ويذول الحزن والعبوس المصطنعان عن وجوههم لتحل محلها دهشة ممزوجة بشيء من الخوف. وتداعب خيال أحدهم فكرة! لو يتيسر لهم مثل هذا التابوت لوضع الكلب فيه!

ويستعرض صاحب العصا الصغيرة مشيعي الجنازة، فلا يجد مشقة في عدّهم. وتنقل إليه عيناه الشيخ عارف، وخليل حفار القبور، وسعيد السماك ومصطفى البويجي، وعادل الكندرجي وعلي الشاب الحمال وخمسة آخرين لا يعرفهم. لحظة! بلى، إنه يعرف « أبو سميحة ».. لقد عرفه من كرة اللحم الناتئة في جبينه، غير أن كتلتني جمر برزتا من وجهه، خيل له أنهما عينان تودان الانفلات من محجريهما!

ومن بعيد، من الشارع الآخر، يسمع صوت « الفران » بائع الجرائد العجوز وهو يصيح بلهجة ساخرة مرة مدللا على أغرب وأهم الحوادث والأخبار!
دنيا.. دنيا بلا « أبو قطشة »!

وشيء غريب، شيء غير طبيعي يخيم على وجه المدينة!

פתחי פוראני
אנשים ללא שורשים

"אבו קטשה".. זה היה כינויו בפי הבריות. הוא היה אחד מבני ההמון המעטים שמציאותם ניכרת בעיר והם נותנים לה צביון מיוחד שאינו בנמצא בערים אחרות. הם משולים למקומות ההיסטוריים הזרועים בעיר פה ושם וכמו שאלה לא ייעלמו מזיכרון האנשים כן גם אבו קטשה.

יש גם דברים אחרים בעיר שלא ניתנו להישכח כגון: ריחות הזוהמה, האשפה המושלכת בקרן זווית של הרחוב, פני גובה המס האדומים מדם - כפי שיש אומרים, זהו דם הפשפים - מוכר העיתונים הזקן שרחובות העיר התקלקלו מרוב סיבוביו ואבו סמיחה... אותו זקן גוף, חריף, צוהל, בעל לשון עוקצנית, ואחד מבעלי המקצוע הניחושים וההשערות, המשוטטים כל הימים בשכונות העיר הקטנה ועוד אחרים. ואילו אבו קטשה שונה ומשונה מכל אלה: הוא אדם ללא שורשים. איש אינו יודע את קורות חייו, אף לא את קורות אוזנו הכרותה משורשה. יד הגורל הביאתו ונטעתו לפתע בתוך שוק העיר לפני עשרים שנה ומעלה. איש אינו יודע בדיוק איך בא ומאין בא. הידיעות והסברות בקשר למקורו היו רבות והדעות היו חלוקות עד שעברו את גבול ההיגיון והפכו לדברי הבל ולצון.

אבו קטשה היה, כמובן, קורבן תמיד ללשונו העוקצנית של אבו סמיחה. בעלי החנויות תופסים את אבו סמיחה כשעובר ברחוב ומכנסים מיד ישיבה זוטא ופותחים את "אוצר הסודות" שלהם ע"י סיגריה ו"מציצה". ואז מתחיל אבו סמיחה שופע סיפורים על פלוני, שהסתיר את אהובתו בדיוטה התחתונה של ה"שרוואל" (מכנסיים רחבות מאוד נוסח מזרח) שלו וסיפור אחר על פלונית ש"הוציאה מהכלים" את צעירי העיר וכיוצא בזה. עד שמגיע אל "אבו קטשה" אז הוא מתחיל לחייך, אחר כך מחכך שפמו, מתיישר, מכעכע ומתחיל לספר ברוב הנאה על אוזן "אבו קטשה" שנפלה קורבן לשגעון פתאומי של פרדת אחד האיכרים שהשתוללה מאוד, נשכה את אוזנו ו"תלשתה" משורשה... המסובים פורצים בצחוק ומתפרקים על גבם... כשעיניהם דומעות מרוב צחוק. ואם אבו קטשה מזדמן במקרה באותו זמן, הרי הצחוק כפול ומשולש. אבו קטשה יודע מאוד מה הגורם לצחוק הזה... הוא מביט אל אבו סמיחה כשעל שפתיו מרחף חיוך מכווץ מלא נזיפה ותוכחה. הוא היה מאיים עליו בגילוי הסוד המביש של גוש הבשר הכדורי המזדקר במצחו של אבו סמיחה. "זהו סיפור שממנו" מתפקעים מצחוק" אומר אבו קטשה ואז גובר צחוק החבורה עוד יותר ואילו צהלתו של אבו סמיחה רפה מול האיום הזה, אלא שהוא בטוח אל נכון שאבו קטשה הוא אדם בעל לב טוב, שאינו רוחש לו כל רע ולא יגלה בסודו...

לאבו קטשה אין מקצוע מסוים שעל פיו כונה כמו "סעיד הדייג" ו"מוסטפא מצחצח הנעליים" ו"עאדל הסנדלר" אבל לאמיתו של דבר גם לו יש מקצוע, אלא שאין זה מקצוע תדיר, כלומר: יום-יומי. הוא מומחה... להלוויות מתים. כל אימת שקורה בעיר מקרה-מוות, מיד יוצאים אנשים ולוקחים את אבו קטשה מקרן הזווית שבאחד הרחובות, מוסרים לידו חבילת מעטפות בעלת קווים שחורים עבים והוא מסתלק בחיפזון לדרכו. עוברת שעה, פחות או יותר, והנה הוא חוזר מיד אל משפחת הנפטר. מיד הוא מפשיל את שרווליו כשהוא שופע תנועה ויודע למלא את חובותיו לתומן: בראשונה עליו ללכת לקרוא ל:"ח'ליל" כורה הקברים, אח"כ להכין את ארון המת, אח"כ את התכריכין וכל ההכנות הדרושות ללוויית המת אל אלהיו.

לאחר סיימו כל אלה הוא חוזר אל בית המת והופך כאחד מבני הבית הקרובים, כשעל פניו נסוכה ארשת אבל. מצחו חרוש קמטים והוא "מרצין" ומוציא מכיסו סחבה בעלת צבע דהוי, מנגב מעל עיניו רושמן של הדמעות הרפות, מאמץ את אפו ובמצבים עגומים כאלה אינו שוכח להרחיק את הילדים הקטנים שמתקהלים ליד שער הבית כדי לחזות במת. הם מתפזרים וחוזרים שנית ובמנוסה השנייה הוא שופך עליהם קיתון חרפות וגידופים "שמנים", גדושים בצירוף שפע רוק מפיו.

לאחר מכן אתה רואה אותו בראש היוצאים ללוויה, הולך לאטו, נועץ את עיניו בעיני הקטנים המתאספים בצדי הדרך, ומעכבים את מהלך הלוויה, ופוגמים בקדושתה וכבודה. במצב כזה הוא נאלץ ללכת בניחותא ולהאיט בהליכתו עד שמתקרב אל נושאי הארון, מטה כתפו ונושא את הארון כברת דרך. לאחר מכן מסתנן בשקט אל השורות הקדמיות כדי להמשיך במשימתו.

כמה ימים אחרי ליווי המת לבוראו, הולך אבו קטשה למשפחתו- משפחת המת- ופניו עטויות אבלות. הוא נכנס כשהוא מנחם את האבלים על מות הנפטר, שונה ומשלש כמה משפטים כפי שהאנשים משמיעים במסיבות אלה והוא ממלמל:

- תישארו בחיים.

- אין אלוה מבלעדי אלה...

- כל נפש סופה למות- וכיוצא בזה.

הוא עוזב את הבית רק אחרי שמשמש בכיסו כמה שטרות ירוקים תמורת טרחתו. ברם אם היה המת מצוברי האלפים או בעל מעמד נכבד, אז דומה כאילו שכלו של אבו-קטשה נשמט מראשו ומתכנס בידי ברגליו ובלשונו! הוא הופך כמעט גוש תנועה, כאילו מוכן למסור את נפשו על מלוי תפקידו בתכלית השלמות לכבוד אלה ולכבוד הנפטר!

ולאבו סמיחה עוד עניין אחד לענות, לקנטר, לחרף את אבו קטשה: בכל עת מצוא מזכיר לו מה שקרה אתו עם... "אבו פנאש" שגידף אותי, את אבו קטשה וגידף את כל העניים... בני הכלבים! ואחר כך הוא אומר לו "מרדף אחר הנאתך - מתעוורת ראייתך". "חי אללה אילו הייתי במקומך כי אז הייתי שובר את ראשו- או "הניתן כי ישחיר את פנינו".

אבו קטשה זוכר תמיד את המקרה הזה היטב. באותו יום ישב בשוק ליד חנות סעיד הדייג. לפתע שמע צווחות קורעות לב. הוא פנה לעבר מקור הקול וראה את העוברים ושבים ובעלי החנויות שעזבו את מקור מחייתם ובאו להציל את הקורבן מרב הטבחים. אבו קטשה התרומם, פילס לו דרך עד שהגיע למרכז ההתקהלות וראה ערמה קטנה של ביצים שבורות ולידה שוכב ילד קטן "מחרום" מתייפח בבכי ומנגב את דמעותיו הניגרות בכף ידו, כשהוא פולט מפיו אנחות עמוקות מייסורים שבהן השתלבו ביטויים כמו: חי אללה הגדול... לא בכוונה... אה, אדוני ישחט אותי. אבו קטשה הביט אל אבו פנאש וראה את נעליו המגואלות בנוזל הביצים כשה מגביר את צעקותיו ומעלה קצף והוא מורה באצבעו מאיים ומתרה. אבו קטשה הביט אל הנער וראה את פניו התפוחות ואת עקבות הבעיטות הכחולות הנראות בבירור ודמו רותח בו ורגש הצדק מילא את לבו, התלבט בין שפתיו והתכוון לבקעו על ראש האדון הזה כדי לשלחו לאבדון...

עיני אבו פנאש נתקלו בעיני אבו קטשה והוא גילה מבעד למבטו מה הוא רוחש במחשבתו. אלא שהוא לא שעה למבטים עוינים אלה ששיקולים רבים עצרום מלהתפרץ. צווחותיו גברו והוא השתלט על רחמי המתקהלים שהפכו לחומר יבש, ושהכילו בקרבן טינה עליו ועל שכמותו והוא התפרץ וגיידף את בני "הכלבים".

המיית קולו שככה לפתע ועיניו נתלו בעיני עלי הסבל הצעיר בעל השרירים המשורגים שזיקים התעופפו מעיניו למול השפלה זאת והוא חושש שיתפרץ אליו ויטרוף אותו כלה. המתקהלים הריחו את ריח האווירה המתוחה שאין לקנא בתוצאותיה. הם משכו את חברים עלי הצידה וסיימו את הפרשה על הצד הטוב, כיוון שהאדון הוא בעל חשיבות בעוד שהם "עמד". אבל על אבו קטשה שנמוג מפחד מפני הגביר - שלחו הכל לשון לעג וקנטרוהו בדברים.

את המאורע הזה זוכר אבו קטשה. הוא זוכר שאמנם הבלגי על ההשפלה. הוא זוכר עוד יותר: איך אותה השפלה נתנדפה כולה כאשר מלאך המוות לקח את נשמת אבו פנאש...

באותו היום טרח אבו קטשה כמו חמור. הוא טרח... כאדם הטורח לעצמו. כאילו המת היה יקר לו יותר מעצמו. הוא נראה כאדם הירא מכעס אללה והוא עושה את הטוב בלהיטות כדי להבטיח לעצמו מקום בגן עדן שמתחתיו זורמים הנהרות.

וביום השני כאשר נזפו בו כיצד הוא מסר את נפשו ביום מות אבו פנאש, הופיע על שפתיו חיוך שליו, קורן אמונה שהתמשך רחוק אל מעמקי לבו והוא מלמל בלשון הקדושים והטובים:

- אדם העושה טוב, לעצמו הוא עושה. אללה אינו מאבד שכרו של מי שעושה טוב. ואבו סמיחה מביט אליו במבט חודר, ובמחשבתו עולה זכר המאורע שהשפיל אותו כששמע המילים "בני הכלבים", עיניו יוקדות מכעס והיה רוצה שכל העולם ישרף בו ברגע...

שתי הלוויות!

חבורת ילדי השכונה הולכת בלוויה אשר ה"מנוח" בה כלב! כמה מהם מושכים את הכלב בשרשרת שעשו מסמרטוטים שנקשרו אחד לשני, בעוד שהאחרים הולכים אחרי "הנפטר" בצעדים מדודים, מיושבים בדעתם, על פניהם אבל מעושה ועצבות-לשעה. אחד מהם נשען על שאריתו של מקל כפוף בית יד והוא מכה באדמה צעד אחר צעד כשקרני שמש תמוז בעוצמה לוחטות בחלל האוויר.

לפתע נמשך מבטו של הילד אל הרחוב ממול והוא מכה את חברו במרפקו, ברומזו לו: גם שם הלוויה. שניהם ואחריהם יתר הילדים, פנו לרחוב לעבר הלוויה הקטנה. האבל והזעם המעושים סרים מעל פניהם ואת מקומם לקחה השתוממות מזוגה בפחד. בדעת כמה מהם עלתה המחשבה: אילו יכלו להשיג ארון פשוט וקטן כזה היו שמים את הכלב בתוכו.

בעל המקל הקטן סוקר את מלווי המת, מספרם אינו קשה כלל עליו: לעיניו רואה את השיח' עארף, כליל כורה הקברים, סעיד הדייג, מוסטפא מצחצח הנעליים, עאדל הסנדלר, עלי הבחור הסבל וחמישה אחרים שאינו מכירם. כן, רגע, בוודאי הוא מכיר את אבו סמיחה. הוא מכירו על פי כדור הבשר התופח במצחו אבל מי הנפטר? ודאי אבו קטשה יודע מי הנפטר. אבל אבו קטשה איננו!

ומרחוק, מהרחוב השני נשמע קול מוכר העתונים הזקן כשהוא צועק בלהג לעגני ומכריז על המאורעות והידיעות המשונים והחשובים ביותר. שמו של אבו קטשה- לא נזכר כלל...

אבל הילדים שאלו למוכר העיתונים: למי הלוויה הקטנה כל כך?

- לאבו קטשה.

וכמו נפל דבר בעיר והטיל צל כבד על העיר ועל תושביה.

תרגם מערבית: יוסף דנה.

אורה לוטן

את שואלת

את שואלת מה יהיה
 מה יהיה בשנה הבאה.
 ראי, חדלתי לתכנן.
 כאשר כל חיי היו לפני
 תכניות התעויות והעכירו
 את זרמו של הזמן. בדיעבד
 מוטב היה לתת לזמן לזרם
 בין עקר לזוטות, בין זריחה
 לשקיעה. כעת
 חשבתני לתמי שלמודי השלמו
 והנה בני ונכדי מלמדים אותי
 (לא רק תלמידי מהם השכלתי)
 בני, למשל מלמד אותי להרפות
 את מושכות הצפייה,
 מבטל פעם ועוד פעם
 את מועד בקורו והנה
 אני מסתגלת לשנוי,
 מצדיקה בלבי את דרכו
 מברכת על היש
 ונותנת לחיים
 לזרם

לפעמים הם נתקעים
 במראית של פגיעה
 או בכאב ממשי שלא חולף,
 שלא יחלף. אך הנה,
 בקר רחום מצל על חם המועקה
 או שרויח משנה את כוונה,
 הסבה נפתר, הפצע מגליד
 (ואולי גם נרפא)
 והזרימה

סתיו 2000

אחי וינר, עזה 1991

ליאור דגן עולם של טטריים

פעם היה לי חבר. זה היה מזמן. היום יש לי המון, אולי מאה. אתמול היו לי מאה ושמונה, ושלוש תשעים ומשהו. יש לי גם חמש מאות אלף שבע מאות ארבעים ושלוש נקודות בטטריס. החבר ההוא שהיה לי, היה מה שקוראים חבר קרוב. אז, הייתי צריך. אבל עכשיו אני מצליח יפה ויכול להסתפק בכל החברים שיש לי כרגע. אחרי שאשבור את השיא לא אצטרך גם אותם. ואני אשבור, אני אצליח, אני אצליח, אני עובד עם הטטריס יום ולילה. לפעמים נדמה לי שאני מבחין בדמות קטנה בתוך הטטריס. גם נדמה לי שאני שומע אותה צועקת, ואז אני מגביר ווליום. אבל במשך הזמן נדמה לי שהדמות נעשית יותר ויותר ברורה, וגם הזעקות. משהו כמו "די, עצור לרגע, בבקשה!" אבל אסור לי, אסור לי לעצור לרגע, הרי כל אחד מהחברים שלי גם משחק עכשיו בטטריס, ואחד מהם עלול לשבור את השיא לפניי, ואז לא יישארו לי חברים בכלל. זה נורא להיות לבד. כמו האיש הקטן ההוא שבטטריס. מעניין מה הוא מרגיש. איך בכלל הגיע לכאן. בטח בוקר אחד התעורר והיתה לו תחושה שמשוה לא בסדר, שיש משוה גדול ומאיים מעליו. הוא נשא עיניו מעלה ופתאום ראה קוביה ענקית נופלת מהשמיים היישר אל מול פניו. תחילה קפא במקומו מרוב אימה, ורק ברגע האחרון התעשת וחמק הצידה. הקוביה נחתה ברעש גדול לידו, והוא הספיק לנשום לרווחה כשלפתע החלה ליפול מהשמיים עוד קוביה, ואחריה עוד אחת, ועוד אחת, ועוד אחת...

והקוביות נפלו לאט לאט, ואחר כך קצת יותר מהר, ואחר כך עוד יותר מהר ועוד יותר מהר... והאיש הקטן רץ מצד לצד בהתחלה מהר מהר ואחר כך קצת פחות מהר ועוד מעט הוא יתעייף לגמרי וירוץ לאט לאט.

כל הזמן הוא מנסה לטפס על השורות, אבל בכל פעם שאני מצליח להוריד שורה הקרקע נשמטת מתחת רגליו והוא נופל, וחייב לקום מיד, שלא ימחץ אותו מטר הקוביות הענקיות שניתך עליו. ואני מצליח להוריד שורות, ואני אצליח, אני אצליח לשבור את השיא, למרות שעכשיו התערפלה לי קצת הראייה מרוב כל המחשבות, ונוצר לי חור במבנה של הטטריס. האיש הקטן הצליח להשתחל לתוכו ועכשיו יש לו מחסה והוא מוגן. דמותו מתבהרת לי יותר ויותר, ואני יכול לראות איך שרירי פניו הולכים ורפים, לאט לאט מתרככים. הוא נח, סוף סוף, אחרי כל כך הרבה זמן.

הוא מחייך. גם אני חייכתי פעם. הוא נראה לי מוכר. זה הוא, החבר שפעם היה לי, והוא מביט בי ואני יודע שהוא מזהה אותי, הרי היינו חברים. והוא צועק לי בוא אליי, אני במקום בטוח, בוא אליי חבר, ואני ממשיך ללחוץ על הכפתורים וצועק לו אני לא יכול חבר, אני כלוא כאן בחוץ ויש לי חמש מאות אלף שבע מאות ארבעים ושלוש נקודות ואני אצליח, אני מוכרח, אתה מבין אותי חבר, אני פשוט מוכרח.

מעין ש. לבון
מעפר לאפר

וְנוֹס נִמְצָאָה
לְלֹא יָדַיִם
הִזְ עֵסְקוּ בַּמְּלָאכָה
אוּ
נוֹאֲשׁוּ לְדַרְכָּן
מִשְׁכַּר יִצְרָה שֶׁל פֶּסֶל.

המשתתפים בגליון מס' 1:

מורן עמית	סטודנטית שנה ג' במסלול מורים באורנים.
פתחי פוראני	מלמד שפה וספרות ערבית באורנים, סופר ומשורר, כתב תכניות וספרי לימוד, פעיל מזה שנים בנושא דו קיום בין ערבים ליהודים.
גלעד אופיר	אמן, למד צילום ואמנות באורנים ובמחלקה לאמנות ב"בצלאל" בירושלים.
ליאור דגן	בן 26, סטודנט להוראת הלשון באורנים, גדל בתל אביב.
יהודה יציב	כותב, מצייר ומלמד אמנות באורנים ובאוניברסיטת חיפה. יו"ר עמותת 'פירמידה'; סדנאות אמנים וגלריה, ואדי סליב, חיפה.
הורית הרמן-פלד	מורה לאמנות דיגיטלית באורנים. מורה ואחראית על לימודי המדיה במכללת ויצ"ו קנדה, בחיפה.
דורית רינגרט	אמנית, יוצרת ומלמדת בסטודיו בגבעת-אלה. מלמדת תחריט במכון לאמנות באורנים.
מוסא חילף	מורה לערבית ומדריך פדגוגי במסלול הבדואי באורנים, פרסם שלשה ספרי שירה בערבית.
כרמית בועז	סטודנטית שנה ג' במכון לאמנות באורנים.
עפר בית הלחמי	בוגר החוג למחשבת ישראל באורנים ובעל תואר שני בתלמוד. חבר "המדרשה" באורנים, מלמד תלמוד באוניברסיטת חיפה.
ורדה גיל	מלמדת במסלול העל יסודי, בחוג לחינוך חברתי קהילתי באורנים.
עמי לוי	אמן, מורה לפיסול ולרישום במכון לאמנות באורנים.
ניר ליאון	סטודנט שנה ג' במכון לאמנות באורנים.
ישראל רולי נתיב	אמן, מורה לצילום באורנים.
מרים זרור	מלמדת ספרות ומקרא באורנים ובבית ברל, פרסמה שני ספרי שירה: "המופלא הרחוק" ו"זמן היסמין". פרסמה גם ספר מחקר על שירת מ.ג. לנגר: "מעט צרי".
אחמד חיג'אזי	תלמיד שנה ב' ספרנות באורנים, מנהל ספריית בי"ס תיכון בתמרה.

חוקרת, כותבת ומלמדת ספרות חז"ל באורנים, ירושלמית לשעבר, תושבת עמק יזרעאל מזה 20 שנה.	עירית אמינוף
בן 57, יליד קיבוץ בגליל, בוגר אורנים במסלול המדעים, קצת מורה, הרבה יותר אוהב את המכשירים ולכן עוסק בהם.	אחיעם וינר
צייר, מורה לציור, מרכז הסדנאות ליצירה במכון לאמנות באורנים.	חן שפירא
אמן, מורה לציור באקדמיה לאמנות "בצלאל" בירושלים ובמכון לאמנות באורנים, גר בכפר יהושע.	אלי שמיר
מלמדת היסטוריה ופילוסופיה של החינוך, ומנחה סדנאות חינוך בחטיבה האקדמית באורנים.	נירית רייכל
חבר "המדרשה" באורנים, מלמד אגדה ומדרש.	ביני תלמי
בן 19, גדל בקיבוץ חולתה, חניך המכינה להכשרת מנהיגות ע"ש רבין של "המדרשה" באורנים.	תום פחימה
חברת קיבוץ מבוא חמה, למדה אמנות בין השנים 80-83 באורנים, לומדת דרמה וכתובה באורנים, מורה לאמנות בבי"ס בית ירח, מצוירת ומפסלת.	ציפי רפפורט
מורה ושותפה לצוות המחלקה לחינוך בחטיבה האקדמית באורנים מזה עשרים שנה.	אורה לוטן
סופר ומורה לערבית באורנים.	מופיד סידאווי
מלמד ספרות עברית, ספרות חז"ל, תרבות וזהות באורנים, חבר "המדרשה" באורנים, פרסם שני ספרי שירה.	משה יצחקי
אמנית, מורה במכון לאמנות באורנים.	עידית לבבי גבאי
סטודנט שנה ג' במכון לאמנות באורנים.	סלאם דיאב
סטודנטית שנה ד' במכון לאמנות באורנים.	רוית שוסטר
משורר, חבר קיבוץ עין שמר וחבר "המדרשה" באורנים.	עלי אלון
בוגרת בית הספר ליאו בק בחיפה, חניכת המכינה להכשרת מנהיגות ע"ש רבין של "המדרשה" באורנים.	מעייין ש. לבון